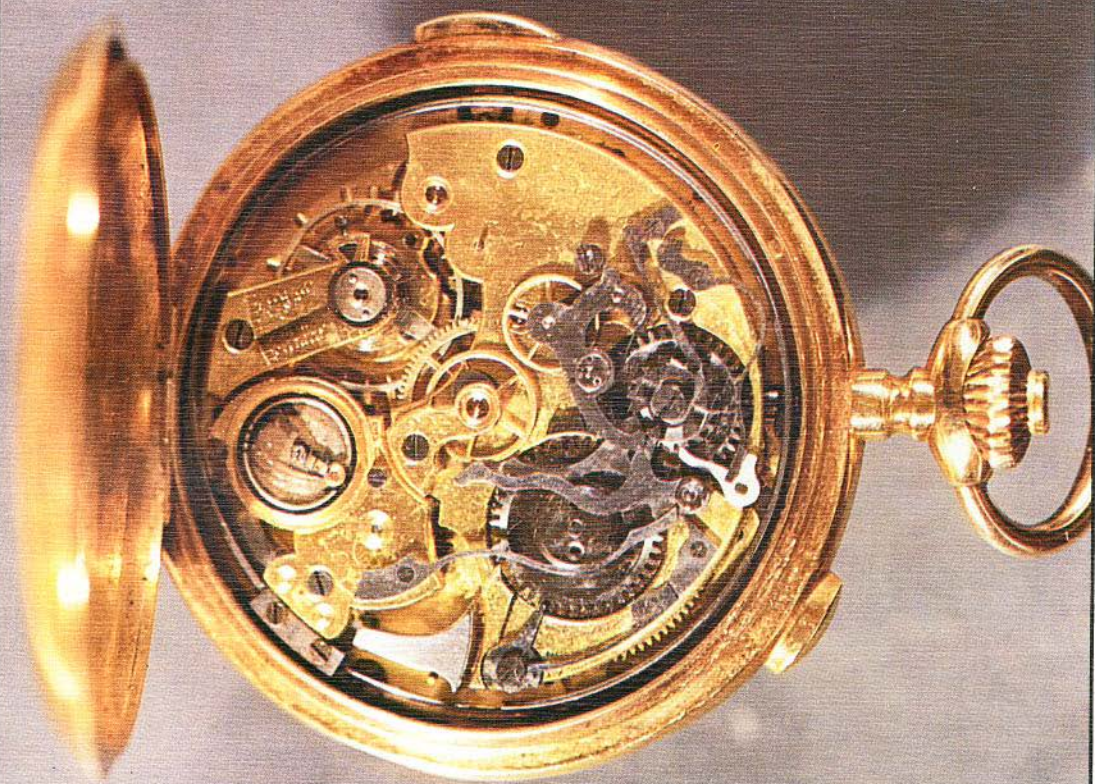

PERSPECTIVA ESCOLAR 145

Publicació de «Rosa Sensat»

Maig 1990

*L'ENTRELLAT DE
L'HORARI ESCOLAR*

ÍNDEX

25 anys d'Escoles d'Estiu, 25 anys de Renovació Pedagògica 1

L'ENTRELLAT DE L'HORARI ESCOLAR

1. *L'horari, a deshora*, per Joan Rué 2
2. *Horari continuat*, per Pere Inglès i Pedrero i Montserrat Oller i Freixa 7
3. *Horari escolar*, per Nieves García Lasa 15
4. *L'oferta complementària*, per Pep Comas 21
5. *Biblioteca sobre l'horari escolar*, per Biblioteca Rosa Sensat 25

ESCOLA

Experiències escolars

L'ordinador com a eina de creació, per Andreu Huguet i Patrici Batalla 27

Sortides

Visita didàctica a Cardona. II. La vila medieval,
per Francesc Comas i Closas i Josep A. Serra i Santalúcia 33

NOTÍCIES DE L'ASSOCIACIÓ

La 25a. Escola d'Estiu 44

ACTUALITAT

Informacions i comentaris

El tancament de l'Escola de Mestres de Manresa, per Josefina Recasens 47
«Pedagogía 90. Encuentro de Educadores para un mundo mejor»,
per Joan Domènech 51

Bibliografia

El ruido. El efecto de los ruidos no deseados (Rainer Guskil), per Luisa Fernández 56
Altres novetats, Biblioteca Rosa Sensat 59

Literatura infantil

Pel broc petit
Pipes per Catalunya, per Mireia Puig 62

Foto coberta: Antoni Comas

Perspectiva Escolar

Edició i Administració: a.a.p.s.a. «Rosa Sensat» - Còrsega, 271
Tel. 237 07 01 - 08008 Barcelona

Consell de Redacció: Anna Agenjo, Rosa Carrió, Mercè Comas,
Biel Dalmau, Mercè Fluvià, Pere Fortuny, Montserrat Galícia,
Marta Mata, Pia Vilarrubias

Director: Jordi Tomàs

Secretària de Redacció: Carme Suaz

Maqueta i Coberta: Núria Hortal

Fotocomposició: Sistemcomp, S.A.

Impressió: Sirven Gràfic

Subscripcions i distribució a llibreries: a.a.p.s.a. «Rosa Sensat»

Dipòsit legal: B. 2.090-1975 - ISSN: 0210-2331

Subscripció anual: 4.100 ptes. - P.V.P. 500 ptes.

25 ANYS D'ESCOLES D'ESTIU 25 ANYS DE RENOVACIÓ PEDAGÒGICA

Per a l'Escola d'Estiu d'enguany, la vint-i-cinquena de després de la guerra, s'ha dibuixat un programa diferent del dels altres anys, pel seu contingut i per la seva organització, fruit de la idea de celebrar aquests vint-i-cinc anys amb un esperit obert i amb la participació de les persones, moviments i organitzacions que ens han acompanyat i donat suport durant tot aquest temps.

Encara que a l'interior de la revista s'hi pot trobar el «Pla de l'Escola d'Estiu», ens sembla important destacar-ne els dos grans eixos que la configuren: la primera setmana estarà dedicada a fer una reflexió profunda sobre la Reforma del Sistema Educatiu i la seva aplicació a Catalunya; la segona setmana, organitzada conjuntament per Rosa Sensat i la Federació de Moviments de Renovació Pedagògica de Catalunya i a la qual estan invitats mestres d'arreu, se centrarà en un tema també de màxima actualitat: «Europa i educació». Voldríem destacar també com a novetats les visites pedagògico-cultural de la ciutat de Barcelona i els seus entorns, l'organització conjunta d'una sèrie d'activitats per part de les institucions que durant el juliol ofereixen als mestres cursos de formació permanent i una Exposició monogràfica sobre «25 anys d'Escoles d'Estiu, 25 anys de Renovació Pedagògica». Finalment s'han programat uns actes de caràcter més festiu i lúdic, des d'un concert i un espectacle de dansa fins a un sopar al port i la revetlla final al Poble Espanyol.

En ocasió d'aquesta vint-i-cinquena Escola d'Estiu, i en la forma de celebrar-la, volem fer patent la importància que té la formació permanent en l'activitat professional del mestre i, com a conseqüència, en la qualitat de l'ensenyament que reben els nens. Durant aquests vint-i-cinc anys, les Escoles d'Estiu, que compten amb una llarga i arrelada tradició a Catalunya, han estat organitzades pels grups de mestres que, conscients d'aquesta importància, no han escatimat esforços per omplir-les de contingut i donar-los la forma adequada a cada moment. Val la pena destacar, i celebrar alhora, aquesta voluntat dels mestres per tirar endavant la seva pròpia formació permanent com a eina de renovació pedagògica i que, ara per ara, constitueix una de les tasques principals dels Moviments de Renovació Pedagògica.

Aquesta actitud de formació permanent és més indispensable que mai en el moment en què s'està a punt de posar en marxa una reforma, que demanarà un esperit diferent, i quan estem a les portes de l'Europa del '92, amb unes alternatives que interessen tothom i en un marc comunitari que serà determinant en el canvi del nostre sistema educatiu. Per això continua sent indispensable per al mestre una actitud dinàmica i oberta en el camp de la seva capacitat professional, més que més en un moment de canvis socials i tècnics tan accelerats.

Aquests vint-i-cinc anys de Renovació Pedagògica no només formen part del passat, sinó que constitueixen una realitat present, en la qual tots els moviments ens sentim implicats. Són l'ocasió per fer un balanç de les fites aconseguides i dels dèficits no saldats; són un estímul per al futur. Però volem també que aquesta celebració tingui un ampli ressó ciutadà, perquè estem convençuts que aquests vint-i-cinc anys de Renovació Pedagògica constitueixen un patrimoni important de tota la societat. Per això hem demanat per a aquesta celebració el suport d'institucions públiques i privades com a forma de reconeixement, per part del conjunt social, de la tasca, sovint anònima, de molts mestres que, en definitiva, es preocupen dia a dia de l'educació dels nois i noies del nostre país.

L'HORARI, A DESHORA?

Joan Rué

Un aspecte de l'organització escolar a l'escolaritat bàsica, esdevingut polèmic, i que fins fa ben poc no preocupava pràcticament ningú d'interioritzat i acceptat com estava, és la regularització horària de la jornada escolar. A l'actualitat és un tema que ha aterrat en les plataformes de discussió sindical, preocupa les organitzacions de pares i l'administració, i comença a esdevenir motiu de debat obert.

Què pot explicar aquest fenomen? Què fa possible que un tema aparentment «lliure de tota sospita» esdevingui polèmic i contravertit? Intentaré aportar alguna de les raons que al meu parer l'expliquen.

L'ús del temps és un hàbit social i cultural arrelat en la manera de produir i en la tradició. En aquest sentit, la regulació horària del temps escolar ha de trobar el sentit de la seva continuïtat o crisi fonamentalment en aquesta direcció.

Seguint aquest punt de vista, l'escola és el «lloc de treball» dels nens i nenes i el seu horari cal que segueixi un principi de funcionalitat, és a dir que sigui adient amb els usos socials que regulen el treball a tota la societat, si bé amb certes especificitats, com la durada oficial de la jornada o el calendari. En aquesta perspectiva, a més funcionalitat més «normalitat» de la normativa horària.

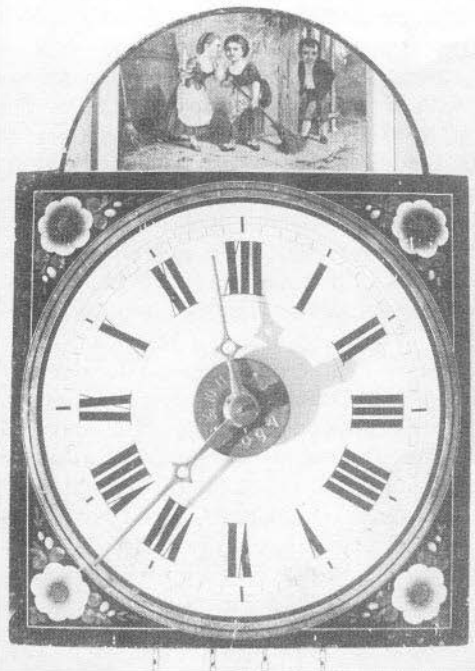
Ens podem preguntar, això no obstant, quina és la funcionalitat d'un model horari escolar com el nostre (9-12;3-5)? Efectivament, un horari arrelat en els costums d'una societat agrària té, en principi, molt poc a veure amb una societat com l'actual. Però la qüestió és: si la nostra societat ha sofert grans transformacions només en els últims vint anys, i en canvi aquest model horari ja el trobem al segle passat, què explica la seva vigència?, i també, és que les raons de la seva vigència són les mateixes que ara el posen en crisi? Al meu parer, la resposta a les dues qüestions ens permet entendre per què avui es discuteix obertament la disfuncionalitat del model horari vigent.

Un tipus d'argumentació s'hauria de referir a la distinció entre jornada escolar oficial i real. De fet, una gran part de la població escolar, la que fa ús dels menjadors escolars, té el temps ocupat per l'escola unes nou hores diàries, de 8.30 a 5.30, pel cap baix, inclosos desplaçaments. Aquest no és un argument banal, atès que en els països d'escolarització pública normalment se segueix l'escolarització segons «zones» i la distància escolar és petita. Aquest ventall horari tan ample és un primer amortidor de la tensió que provoca la disfuncionalitat horària a pràcticament tota la població que podria tenir el problema. En altres ter-

mes, els alumnes paguen en primera instància el preu del desajustament. El preu, però, passa desapercebut darrera la funció consubstancial a l'escola, la de guardar els infants. De les conseqüències que això té en els alumnes, en parlarem més endavant.

En relació a què fan els infants a l'escola en el decurs d'una jornada tan extensa hi ha una altra qüestió: què deixen de fer a causa de l'extensió de la jornada? Podríem dir, des d'aquest punt de vista, que si no hi ha una relació acceptable entre el temps a disposició o d'estada a l'escola i el conjunt d'activitats que s'hi realitzen, és que hi ha una situació de disfuncionalitat. També aquí els diversos sectors socials s'han acomodat a la situació, fonamentalment a través del model d'escolaritat privada o «privatitzant» —en el sentit de contractar, gestionar i finançar determinades activitats i segments horaris a l'escola pública. Conseqüentment, es pot dir que com més capacitat econòmica, de gestió i de recursos té un determinat sector social o un col·lectiu de pares d'un centre, més probabilitats hi ha que els seus fills, a més d'estar les mateixes hores a l'escola, realitzin alguna activitat que pugui justificar-ne un millor aprofitament. Si els sectors socials que podrien manifestar amb més transcendència política el seu neguit no el tenen, o creuen que no el tenen, podem parlar d'una opció que descarrega tensió en la disfuncionalitat assenyalada.

Si bé és obvi parlar de les transformacions que ha sofert la nostra societat i considerar-les com les causes finals en la crisi del nostre model d'horari escolar, hi ha aspectes que han variat molt poc en el decurs del temps i han sorgit mecanismes socials per amortir una vegada més els problemes derivats d'aquesta crisi. Dos aspectes han sofert, en termes relatius, poques transformacions fins ara. En primer lloc, al nostre país, la incorporació massiva de la dona al món del treball asalariat és un fenomen recent;¹ en segon lloc, la nostra estructura familiar ha permès mobilitzar altres adults en activitats de suplència dels pares-treballadors. Finalment, els joves encara no inscrits en el mercat del treball o en transició han vingut a constituir, juntament amb les mares no as-

salariades i avis, un sector de reserva per resoldre els conflictes que es generarien de no ser atesos els infants en els espais temporals que els seus pares no poden cobrir directament a la llar. Els costos econòmics d'aquesta reserva són baixos, especialment en els dos primers casos, i en tot cas suportables pels sectors mitjans i alts. En tot cas, té interès constatar que coincideixen el moment de consciència de crisi de l'horari escolar amb l'increment de l'ocupació femenina.

D'altra banda, hauríem de distingir entre la norma i la manera d'aplicar-la. Durant molt de temps —fins la LGE de 1970—, la regulació horària era un acord de competència municipal i d'Inspecció. Això permetia que certes disfuncions locals es resolguessin de manera diferent d'una localitat a l'altra, p.e. entrar a les 9 o a les 10 del matí. El criteri de «localitat» serveix mentre els models productius siguin homogenis i la població de residència treballi allí. Quan la gent treballa en sectors molt diversos simultàniament i no coincideix la població de residència amb la productiva, només hi ha dos camins de regulació de l'ho-

1. Segons les estadístiques de l'EPA, de l'INE, la població ocupada femenina d'entre 25-54 anys a Espanya ha passat del 30.2% el 1981 al 44.9% el 1989.

4 rari escolar: centralitzar les decisions per a tot el país, amb la qual cosa s'homogeneïtza tothom però es poden crear més disfuncions (les quals s'han de resoldre llavors a partir de negociacions particulars i d'adopció de criteris d'excepcionalitat), o bé crear les condicions legals que permetin la regulació horària, amb garanties per a l'escolaritat, per als pares i per als alumnes, des del propi centre. En tot cas, es podria dir que a més especificació i centralització de la regulació, més consciència del desajustament, més conflictes locals o sectorials i negociació d'excepcions.

Finalment, un problema, si bé més a tall d'hipòtesi. En el marc de la regulació de la jornada laboral dins el sector dels serveis, tant privats com de certs organismes de l'administració pública, no és gens clar que el model tendeixi a decantar-se cap a la jornada continuada. Un exemple, no sé si prou bo, el constituiria el cas de l'horari de la banca. Si el model laboral que desitgen les patronals del sector serveis és de jornada partida, és fàcil per a l'escola tenir el reconeixement d'un model diferent? Òbviament, l'horari dels mestres no

ha de ser el dels alumnes, però com més se separi, més resistències s'hauran d'esperar per part de l'Administració, si la hipòtesi de partida fos correcta.

Paradoxalment he anat parlant de disfuncionalitat i hem vist com socialment s'han trobat fórmules per resoldre-la o «trampejar-la». D'altra banda, hem parlat de l'horari dels infants i ningu, fins aquí, no els ha considerat. Això no obstant, n'hauríem de parlar ni que fos breument. Avui tenim un model escolar que mai no havia exigit tant a tants alumnes. Quan les quantitats d'informació i la intensitat dels aprenentatges eren molt menors, almenys per a la majoria d'alumnes, la relació temps-treball tenia poca importància. Però aquesta no és la situació actual, i aquest és un element de variació molt important. Llavors els mestres s'adonen o intueixen els problemes del model horari actual: que es podria continuar treballant i és l'hora de plegar, que hi ha «descansos» que cansen els alumnes, que es podrien fer altres coses, però no hi ha ni persones auxiliars ni massa recursos, a les escoles pú-

bliques, que, normalment, de vuit hores se n'aprofiten quatre, etc. En els cicles o cursos on hi ha més pressió sobre els «continguts» cal incrementar (!) el temps de treball amb deures. I els nois i noies volen veure la tele, jugar, etc., i els pares pretenen que facin anglès, ballet o escacs, posem per cas, perquè a l'escola no tenen temps. El bon desgavellador que ho desgavelli...

La regulació horària hauria de preveure, doncs, un triple ús en la gestió del temps de l'alumne: el temps d'aprenentatge escolar i el de descans, dins el temps institucional, i el temps extraescolar. És a dir, què fa l'alumne a l'escola, què pot fer, i en quines condicions, en relació a l'escola i què pot fer fora. Els elements que omplen aquest temps, qui hi incideix i com es gestionen i amb quins criteris, afectaran la globalitat del comportament de cada alumne.

En aquest sentit, aspectes com la memòria, l'atenció, l'esforç, la fatiga, etc., no depenen només

del que passa a la classe, ni són valors constants. Ben al contrari, es troben associats als tipus d'activitats proposades, a la configuració de l'entorn d'aprenentatge i a la «qualitat de vida» de l'alumne com a tal.

He parlat d'un debat polèmic, és a dir una confrontació on intervenen moltes representacions. Fins aquí les que jo hi veig. Però hi afegiria que el «bon desgavellador» ha de començar pel final, per les necessitats dels infants i els requisits que exigeixen els aprenentatges i la preparació —i pressió— a la qual els sotmetem. I en aquest sentit, hi trobo la necessitat d'una doble regulació: la política, que he tractat, i la qualitativa o tècnica, com a responsabilitat de l'equip docent i dels pares, que es tracta en els articles que segueixen. Les altres solucions són resoldre els problemes d'uns i d'altres, a tot estirar, parcialment. Però el problema de l'horari és el problema dels alumnes, nens i nenes.

NATURA NOVA

*La nova manera
d'ensenyar les Ciències.*

Perquè parteix de situacions de la vida diària per explicar els conceptes.
Perquè fomenta l'interès i la curiositat científica.
Perquè facilita la comprensió dels continguts per mitjà dels "mapes de conceptes".
Perquè ensenya l'alumne a respondre com un científic.
Perquè distribueix totes les disciplines de les Ciències en tots els cursos.

Natura-Nova, les noves Ciències Naturals.

Grup Promotor/Santillana

Pere Inglès i Pedrero
Montserrat Oller i Freixa

Consideracions prèvies

L'horari escolar dels cicles de pre-escolar i de l'ensenyament obligatori és un aspecte que és objecte d'una certa polèmica en els darrers mesos. Davant la distribució horària polèmica o jornada partida (cinc hores lectives repartides en dues sessions de matí i tarda) que tenen la major part de les escoles del nostre país, es presenta l'opció de jornada continuada, que consisteix a desenvolupar les cinc hores lectives de manera ininterrompuda.

Si bé hi ha arguments que defensen la validesa d'una o altra opció, és segur que difícilment poden ser acceptats per tothom, ja que l'horari escolar afecta tres sectors de persones: els alumnes, els pares dels alumnes i els professors, les necessitats i conveniències dels quals no sempre coincideixen i, atès que són interdependents, és clar que algú ha de cedir en benefici o per ajustar-se a l'altre.

Per damunt d'aquests tres sectors, l'Administració, que és en darrera instància la qui determina l'horari escolar, ha de plantejar-se a quin d'aquests grups vol o pot afavorir. Fins aquest moment, i d'acord amb manifestacions que sobre aquest tema han fet els màxims responsables de

l'ensenyament, s'ha optat per mantenir l'estructura horària més tradicional. En qualsevol cas caldria reflexionar sobre si aquesta distribució està pensada i s'adequa al món d'avui i a una societat en profunda transformació.

Com ja hem dit, molts poden ser els arguments que cada un d'aquests sectors esgrimeixi en favor o en contra de l'horari tradicional vigent. Però, a més a més, hem de tenir present que dins de cada un d'aquests grups que abans hem esmentat hi ha un ampli ventall de situacions i necessitats, per la qual cosa es fa encara més difícil establir un horari que sigui vàlid per a tothom.

Quines són algunes d'aquestes situacions complexes que planteja l'horari? Si ens centrem en els alumnes, és fàcil que ens adonem que un mateix horari per a tots no s'ajusta a les necessitats i capacitats que tenen. És obvi que un nen de 4 anys, un de 12 o un adolescent, no tenen gairebé cap tret en comú i fer-los seguir un mateix horari és desencertat.

D'altra banda, les necessitats a nivell familiar són, també, molt diverses. A tall d'exemple, constatem que l'inici de les activitats a les 9 del matí i la interrupció a les 12 per reprendre-les novament de 3 a 5 de la tarda, no respon a les necessitats dels pares de tots els alumnes.

Finalment, des del sector del professor s'està reclamant amb insistència la possibilitat d'establir un horari continuat de la mateixa manera com s'ha aconseguit en d'altres sectors professionals.

Però, a més a més d'aquests exemples que acabem de descriure, cal que destaquem els canvis experimentats en la societat, que probablement fan prendre al tema de l'horari una nova dimensió.

El medi social ha canviat substancialment els darrers anys. El funcionament familiar, els costums, el treball de la dona, el paper de l'home en l'àmbit familiar i social, etc., han sofert transformacions que fan que l'horari tradicional no s'acabi d'ajustar a la realitat.

També ha canviat el paper de l'escola. Recordem que, fins no fa pas massa, era la institució que, gairebé en exclusiva, culturalitzava els nens i els joves. La seva funció era, doncs, transmetre la cultura i això era quasi l'únic que feia i l'única que ho feia. Avui no és així, la culturalització dels nens resulta d'informacions i influències que arriben a través de diversos canals formals (l'oferta d'educació complementària és cada cop més va-

riada) i informals (televisió, jocs, aparells electrònics, publicacions...). L'escola, doncs, perd el protagonisme que tenia i, a la vegada, incrementa el seu paper de guardar els nens mentre els pares treballen.

El canvi social general influeix en el canvi de l'escola: la manca de temps dels pares per atendre els fills, junt amb el neguit per donar-los una formació completa que els permeti fer front a les exigències socials, fa que molts nens acudeixin cada dia a diversos centres d'educació complementària i de lleure en sortir de l'escola. Així hi ha nens que gairebé necessitarien una agenda per no oblidar les múltiples activitats que fan, quasi com petits executius amb un temps farcit d'ocupacions i compartimentat com un trencaclosques.

Malgrat tots aquests canvis, l'escola manté el seu horari sense modificacions. Totes les institucions i sistemes són resistents als canvis i ho manifesten sovint aferrant-se a aspectes formals que, ben mirat, tenen poca rellevància. Són aspectes que s'investeixen d'un valor que els fa esdevenir símbols de la immobilitat del sistema. És com si hi hagués el temor que si canvia un hàbit o aspecte,

formal en si mateix i objectivament poc rellevant, se n'aniria en orris tot el sistema. L'amenaça d'aquesta «catàstrofe» fa defensar la immobilitat d'una qüestió que esdevé essencial sense ser-ho realment.

Si ens fixem en els països d'Europa, veiem que l'horari escolar no presenta, tampoc, gaire uniformitat. Hi ha diverses fórmules: més hores, menys hores, seguit, partit, de matí, de tarda,... Però, també, en cada país sembla que és un aspecte difícil de modificar.

Descripció d'una experiència

Durant gairebé vint anys hi ha hagut a Barcelona una experiència d'horari escolar continuat de 2/4 de 9 del matí fins a les dues del migdia.

La distribució de les 5 h 30' intentava tenir en compte les diferents necessitats que es donen en els alumnes de 3 a 14 anys, tal com s'indica en el Quadre núm. 1.

La distribució de l'horari per a aquests tres cicles d'ensenyament era la que s'indica en el Quadre núm. 2.

Després de les dues, hi havia un servei de menjador seguit d'activitats de tallers fins a 3/4 de 5 de la tarda, obert a tots els alumnes.

Avantatges i inconvenients de l'horari continuat

L'anàlisi de l'horari continuat ens fa adonar d'un seguit de consideracions que caldria remarcar. Cal, però, que abans tinguem present dos aspectes fonamentals:

1. La jornada continuada no significa estar menys hores a l'escola, sinó una nova distribució horària des de 2/4 de 9 del matí fins a 3/4 de 5 de la tarda.

2. La jornada continuada ha de possibilitar la flexibilitat en la distribució horària en el sentit

QUADRE 1

Relació diària de temps d'activitat-aula-temps d'esbarjo

	Activitat-aula	Esbarjo
PARVULARI	3 h 45'	1 h 45'
C. INICIAL I MITJÀ	4 h 45'	45'
C. SUPERIOR	5 h	30'

QUADRE 2

Distribució diària hores activitat-aula/esbarjo

	Activitat-aula	Esbarjo
PARVULARI	8 h 30' a 10 h 10 h 45' a 12 h 30' 1 h 30' a 2 h	10 h a 10 h 45' 12 h 30' a 1 h 30'
C. INICIAL I MITJÀ	8 h 30' a 10 h 45' 11 h 30' a 2 h	10 h 45' a 11 h 30'
C. SUPERIOR	8 h 30' a 11 h 30' 12 h a 2 h	11 h 30' a 12 h

d'adequar les hores d'activitat a l'aula i les hores d'esbarjo segons l'edat dels alumnes.

De manera més concreta, els avantatges que ens ofereix l'horari continuat són:

a) Permet realitzar activitats de llarga durada amb més facilitat.

Si tenim present que l'activitat escolar es realitza, també, fora de l'aula, l'horari continuat permet disposar de més de cinc hores seguides, que fan possible el desplaçament per fer itineraris per la localitat, visitar museus, exposicions,... Les tres hores de l'horari partit són, de vegades, insuficients per desplaçar-se, visitar o veure allò que s'ha programat i tornar, després, a l'escola.

b) Permet autoorganitzar el temps lliure.

Els alumnes, a més de realitzar diferents activitats extraescolars, disposen de temps per a la lectura, el treball personal, l'estudi,... que han d'aprendre a distribuir, tot elaborant el propi pla de treball.

c) Permet realitzar activitats extraescolars a primeres hores de la tarda d'acord amb els gustos o interessos personals.

El ventall d'ofertaments d'educació complementària s'amplia i enriqueix i s'evita, al mateix temps, la concentració que es deriva de l'horari partit. L'horari continuat concentra el temps escolar i amplia i desconcentra el de lleure, mentre que l'horari partit, a l'inrevés, desconcentra el temps escolar, reduint i concentrant el de lleure.

d) Redueix el temps de desplaçament d'alumnes i professors.

Aquest aspecte, probablement poc significatiu en petites poblacions, ho és cada vegada més en els grans nuclis urbans, com és el cas de Barcelona.

e) Possibilita dinar amb la família.

La major part dels treballs ja siguin de jornada partida o continuada acaben pels volts de les dues de la tarda, mentre que és difícil que ho facin a les dotze del migdia.

f) Redueix el nombre de nens que utilitzen el servei de menjador i tallers.

Aquest fet permet un control més estricte del servei de menjador i la realització de tallers que responguin als interessos del petit grup.

g) Concentra les hores de treball lectiu dels professors.

Després de les hores lectives, els professors disposen de temps suficient per a la preparació de les classes, entrevistes amb les famílies dels alumnes, reunions, claustrs, seminaris i d'altres activitats formatives.

h) Permet un grau més alt d'atenció en les activitats escolars.

El rendiment escolar abans de dinar és més alt, per la qual cosa s'evita el cansament i la somnolència de primeres hores de la tarda, especialment en èpoques d'altres temperatures.

Però no seria just oblidar que l'horari continuat comporta, també, inconvenients, d'entre els quals en destaquem els següents:

a) Hi ha un llarg temps entre l'arribada a l'escola i l'hora de dinar.

Els nens més petits es veuen obligats a llevar-se més d'hora, seguir una llarga jornada i dinar a les dues de la tarda, moment en què apareix la son i el cansament, que poden portar problemes a l'hora d'establir uns hàbits alimentaris i de salut.

b) Cal reajustar l'horari d'acord amb les característiques del grup.

Segons el cicle educatiu, l'horari continuat presenta més dificultats. És evident que com més petits són els nens més curt ha de ser el temps d'activitat lectiva i més sovint cal canviar d'activitat.

c) Pot afavorir l'aparició de nens amb un alt nombre d'activitats extraescolars.

Si bé les activitats extraescolars són bones per elles mateixes, realitzades en excés poden produir situacions de fatiga o «stress».

d) Hi ha un cert rebuig del servei de menjador i tallers per part dels alumnes més grans.

La major part dels alumnes més grans no utilitza el servei de menjador i tallers, per la qual

cosa augmenta la «frustració» d'aquells que per necessitats familiars han de quedar-se fins a 3/4 de 5 de la tarda.

e) El servei de menjador i tallers exigeix l'atenció de bons professionals del lleure.

Aquest fet és sovint un inconvenient si es té en compte que la major part dels monitors que atenen els menjadors escolars són persones no qualificades, la qual cosa pot suposar a més de deficiències tècniques un trencament amb les activitats escolars realitzades fins a les dues de la tarda, durant les hores lectives.

f) Pot afavorir la manca de dedicació d'alguns professors.

Les activitats que els professors han de realitzar diàriament (preparació de classes, correcció de treballs, activitats d'avaluació, reunions...) poden veure's afectades si no s'estableix el moment per fer-les una vegada finalitzat l'horari lectiu.

g) Pot influir negativament en els sectors socials més desfavorits.

Les activitats extraescolars requereixen unes despeses que fins ara cap institució no cobreix. Això pot suposar que en famílies de baix nivell econòmic els alumnes no puguin realitzar cap de les activitats de què hem parlat.

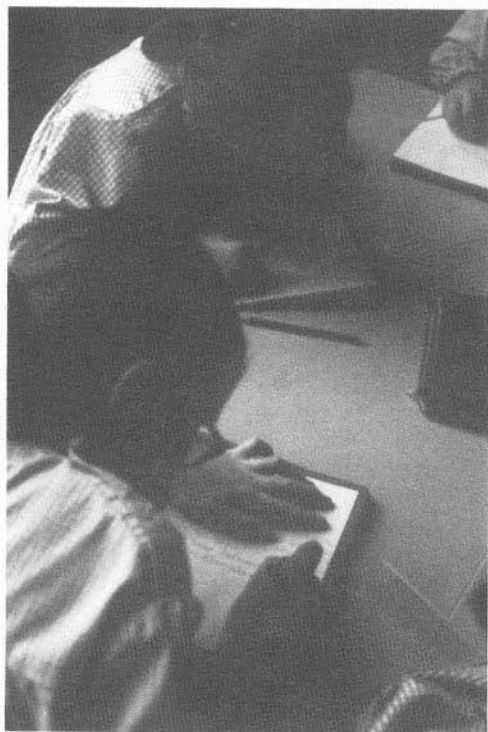
Conclusions

Segurament que podríem continuar aportant d'altres avantatges i inconvenients que pot tenir l'horari continuat, com, també, en podríem trobar molts pel que fa a l'horari tradicional, de matí i tarda. I tot això és degut al fet que l'horari ideal no existeix. Són molts els factors que interactuen sobre l'horari escolar, cosa que fa difícil establir un ordre clar de prioritats.

Caldria que en un futur el tema de l'horari continuat fos motiu d'anàlisi i debat en els diferents àmbits educatius partint de la base que abans hem esmentat: tota distribució de les hores lectives pot ser bona. De cara a aquest debat caldria tenir present aquests tres aspectes:

1. Cap horari no és bo per a tots els nens de totes les edats. Creiem, doncs, que no s'ha d'uniformitzar l'horari per a tots els nivells educatius.

2. És molt difícil que l'horari satisfaci o s'aco-

modi a les necessitats dels tres sectors implicats, que abans hem descrit.

3. Els canvis socials exigeixen una redefinició del sistema educatiu i de l'escola. Des d'aquesta

perspectiva l'horari no és més que un dels aspectes a revisar i, potser, no dels més essencials.

En qualsevol cas hem de tenir present que l'horari ha de ser fruit de l'acord entre els sectors implicats: els pares dels alumnes, els professors i, probablement, també, els alumnes més grans. Solament el diàleg entre aquests grups permetrà establir un horari que tingui en compte la situació real del centre i les necessitats que s'han de satisfer.

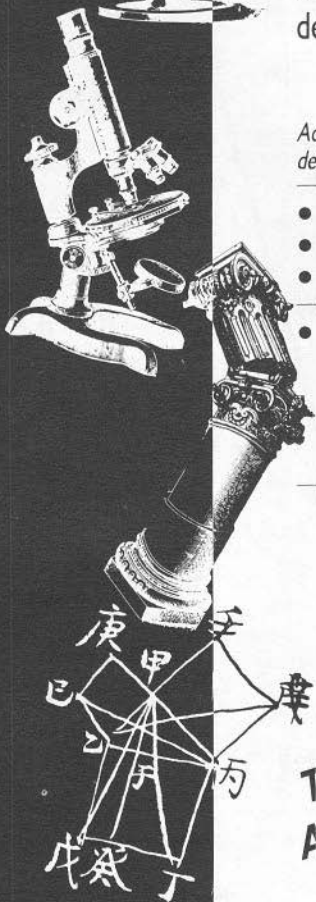
També farà falta que des de les institucions hi hagi un autèntic interès per oferir activitats de lleure a sectors poc culturalitzats i amb insuficients recursos, per tal que les activitats extraescolars puguin arribar a tots els alumnes i no siguin els sectors més desfavorits els que solament tenen com a alternativa l'augment d'hores que passen davant la televisió.

Finalment, cal demanar a l'Administració que iniciï un procés de flexibilització respecte a l'horari escolar, tot tenint en compte que l'important no és la uniformitat sinó la resposta a les necessitats dels diferents sectors implicats. En aquest sentit caldria iniciar un procés d'experimentació sobre alternatives a l'horari tradicional, que permetés valorar diferents formes d'adequació de les hores lectives a les diferents realitats socials.

Barcelona, 9 d'abril de 1990

BUP I COU '90/91

NOVETATS

**L'ensenyament evoluciona.
El BUP i el COU també.**

A TEIDE estem amb els nous temps,
treballant per la renovació continuada
dels nostres textos.

*Aquests són els nous títols
de BUP i COU per al curs 90/91:*

- DIBUIX / 1er BUP
- FÍSICA I QUÍMICA / 2^{on} BUP
- FILOSOFIA / 3er BUP
- COU / • BIOLOGIA
 - FÍSICA
 - QUÍMICA
 - LLATÍ
 - MATEMÀTICA I

**TEIDE, BUP I COU
AL DIA.**

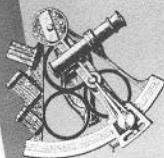

Viladomat, 291 - Tel. 410 45 07 - Fax 322 41 92 - 08029/Barcelona

BIOLOGIA

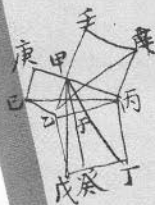
FÍSICA

LLATÍ

MATEMÀTICA I

Els cometes van matar els dinosaures?

Un intent seriós de desxifrar un dels misteris més antics del nostre planeta: ¿què va causar l'extinció massiva dels rèptils prehistòrics?

Aquest és el contingut d'un dels llibres que formen la Biblioteca de l'Univers del conegut científic Isaac Asimov.

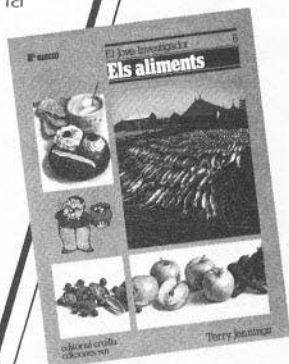
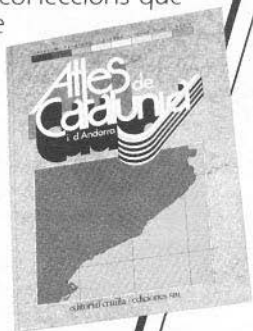
BIBLIOTECA

ISAC ASIMOV

DE L'UNIVERS

Aquests volums són una barreja fascinant de les explicacions de fenòmens científics i de les especulacions que fan els investigadors actuals sobre l'Univers.

L'Atlas de Catalunya i Andorra, La Girafa Sàvia, El jardí de paper, El Vaixell de Vapor, Els contes de la Torre i l'Estel, Gran Angular i la Teranyina són títols i col·leccions que formen part del nostre catàleg de llibres infantils i juvenils, escollits per la seva qualitat literària i seleccionats entre els millors autors catalans i estrangers.

EL JOVE INVESTIGADOR

El Jove Investigador pretén ser una introducció pràctica a la ciència. En cada un dels llibres s'explora un camp d'estudi diferent.

Una publicació amb la garantia pedagògica i científica d'Oxford University. Autor de la col·lecció: Terry Jennings

editorial cruïlla

Comercialitza:
CESMA, S.A.
Progrés, 294-296 tel. 383 10 11
08912 Badalona (Barcelona)

Nieves García Lasa

Aquest article pretén exposar algunes reflexions sobre els problemes que té l'ensenyança actualment, especialment centrades en la repercussió que l'horari actual pot tenir sobre ells.

1. Als claustres, quan s'examina la tasca diària, i en els consells escolars, quan es valoren els resultats de les avaluacions —rendiment acadèmic, adquisició d'hàbits, etc.—, la conclusió sol ser sempre la mateixa: el balanç no és satisfactori, l'esforç que el claustre fa no es veu recompensat pels resultats obtinguts.

Moltes vegades ens hem preguntat, i hem sentit preguntar als pares: per què? què podem fer?

I també moltes vegades hem respost:

- els alumnes no treballen,
- no manifesten interès,
- no volen fer res que els representi un esforç,
- no són capaços de fixar l'atenció,
- vénen al matí adormits: se'n van a dormir tard, no dormen les hores necessàries,
- a la tarda vénen nerviosos; especialment a la tarda del divendres és impossible fer classe,
- no fan els treballs que han de realitzar a casa (lectures i exercicis complementaris, una mica d'estudi...).

Per no llençar la tovallola, ens proposem respondre d'alguna manera, però som conscients que les mesures adoptades són només pegats, i que les veritables solucions, si és que existeixen, són lluny del nostre abast.

També altres veus proclamen contínuament:

- l'escola està allunyada de la realitat,
- no respon als interessos dels nens d'avui,
- la vida progressa, canvia ràpidament, i l'escola no té mitjans per modificar-se tan ràpidament, sinó que va sempre a remolc.

Tot això és probablement cert, però per si sol no explica el que succeeix.

Com a resposta a aquestes crides a la «modernització», s'han introduït a les escoles, en un grau més gran o més petit, mitjans àudio-visuals, ordinadors, tallers... però tot això no ha estat suficient. Els problemes encara hi són. I és que la qüestió no està precisament en els mitjans amb què compta l'escola per ensenyar, ni tan sols en la modificació i actualització dels programes. El problema és més greu i de més difícil solució, perquè del que es tracta és d'una contraposició de valors. L'esforç personal, el gust i l'orgull per la

feina ben feta, l'amor a la cultura, el respecte a les persones i a les coses, la solidaritat i la responsabilitat... són valors que constitueixen un objectiu en els projectes educatius de la majoria dels col·legis i que estan incorporats a la tasca diària de la vida escolar.

Mentrestant, la societat, a través principalment dels mitjans de comunicació de masses, està transmetent un codi de valors molt diferent, utilitarista, segons el qual allò desitjable és la vida còmoda, el benefici immediat, l'èxit ràpid, la competitivitat, l'individualisme...

Cada dia, quan els nens entren al col·legi, els obliguem a fer una gran esforç per adaptar-se a la vida de l'escola (valors, hàbits...), tan allunyada de la vida del carrer. I aquest esforç d'adaptació han de fer-lo dues vegades al dia, a les nou del matí i a les tres de la tarda. Què fan els nens durant aquestes tres hores (de 12 a 3) que compensi aquest segon esforç diari d'adaptació?

2. A la majoria de col·legis que tenen menjador escolar, s'hi sol quedar a dinar un 20% dels alumnes en mitjana. Aquest percentatge depèn de l'economia de les famílies i de l'edat dels alum-

nes. Hi ha famílies que decideixen d'utilitzar el menjador escolar mentre els nens són petits i no poden anar i tornar sols, deixant ara de banda la distància del domicili i de les condicions en què se'ls pot atendre a casa al migdia.

A falta d'una normativa que reguli el funcionament dels menjadors escolars, cada col·legi ha resolt el problema a la seva manera.

Hi ha centres on existeix una inhibició total per part de l'equip directiu i del claustre i es deixa totalment en mans de l'APA l'organització del menjador. En aquests casos, per consegüent, les tres hores que els alumnes estan al centre al migdia no tenen gran cosa a veure amb la resta de la jornada escolar.

En d'altres centres, el funcionament del menjador és inclòs en el projecte educatiu. El consell escolar es responsabilitza de la seva organització i conscientment tracta que sigui un servei realment educatiu. Això no obstant, les dificultats per dur aquest projecte a la pràctica són enormes.

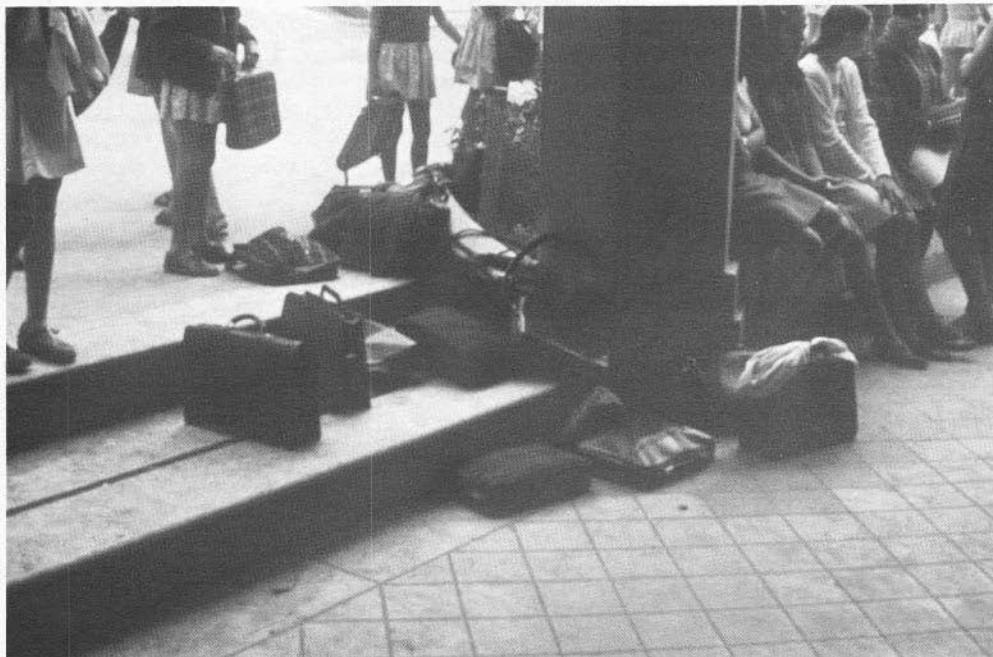
El principal obstacle és de tipus econòmic. Per fer assequible el menjador a totes les famílies que el necessiten, el preu no pot ser elevat. El preu ha de cobrir, a més a més del dinar, el pagament

dels monitors que es fan càrrec dels nens durant les tres hores, així com la reposició del material, la compra dels jocs, etc.

En general, els menús que s'ofereixen als menjadors són adequats i d'una qualitat acceptable. Els preus no varien gaire d'un centre a l'altre. Pel que fa al personal sota la responsabilitat del qual estan els infants aquestes tres hores, es pot assegurar que, en general, està mal pagat. En conseqüència, la presència d'aquests monitors al centre no sol ser gaire llarga, exactament el temps que triguen a trobar una altra feina amb més bona retribució. Com que existeixen pocs monitors especialitzats, aquests llocs són ocupats habitualment per estudiants o personal sense feina que, a tot estirar, poden presentar com a qualificació professional algun certificat d'assistència a algun curset de preparació. Es demana a aquests monitors que atenguin els alumnes durant tres hores, una de les quals és la del dinar, i que en aquest temps s'ocupin que els nens s'ho mengin tot, que adquireixin els hàbits elementals i que mantinguin l'ordre i el ritme adequats.

Pel que fa a les altres dues hores que queden, abans i després de dinar, atesa la diversitat d'e-

dat en els infants i, per consegüent, la seva diversitat d'interessos, i tenint en compte l'escassetat de mitjans i la preparació amb què compten els monitors, tot el que es pot fer és vigilar que no es facin mal i entretenir-los com sigui, jocs al pati, jocs de taula, biblioteca i poca cosa més. Al llarg del curs —són moltes hores i molts dies— les activitats acaben essent repetitives, els nens s'avorreixen i comencen els conflictes. Així no és estrany que als col·legis, fins i tot en aquells on els consells escolars hi posen el màxim interès i tota la bona voluntat, les hores del menjador són les que generen més problemes i les que provoquen més desil·lusions i frustracions en no poder dur a la pràctica molts projectes per manca dels mitjans adequats. La realització, en aquest horari, d'activitats complementàries d'interès i profit per als alumnes només és possible, en aquests moments, en molt poques escoles, que són aquelles on es compleixen diverses condicions sobreposades: que compten amb una forta organització de l'A-PA, que un gran nombre d'alumnes utilitza habitualment el servei del menjador, i que les famílies estan en bona situació econòmica (en definitiva són elles les que paguen aquestes activitats).

3. Naturalment, els alumnes que no dinen a l'escola (que són tots en aquells centres que no disposen de menjador) se'n van a casa seva. Això, en principi, pot ser convenient per a les relacions familiars. I és veritat que existeix un petit percentatge d'alumnes en els pares dels quals coincideix el sentit de la responsabilitat en l'educació dels fills amb la possibilitat material (horari laboral compatible, distàncies petites al lloc de la feina) d'assistir al dinar familiar, el qual esdevé, així, un element beneficiós per a l'educació integral dels nens. Però són molts més els infants per als quals «anar-se'n a casa» vol dir gairebé sempre quedar-se al carrer, o veure una pel·lícula al vídeo, o menjar de pressa, davant el televisor, i poques vegades en família... I això sense oblidar els alumnes que, a causa de la distància escola-casa, ja ocupen la meitat del temps entre anar i venir.

L'entrada dels alumnes al col·legi a les tres de la tarda sempre és més conflictiva que la del matí, i un símptoma n'és l'ambient poc assossegat (crits, alguna baralla...) que es detecta al voltant de l'entrada. Asserendar els alumnes i posar-los en condicions de treballar costa un gran esforç als mestres. D'això es dedueix que aquestes tres ho-

res del migdia no solament no han estat aprofitades per a la seva formació, sinó que ni tan sols han servit per a un descans autèntic que fes possible una tornada al col·legi en bones condicions per reincorporar-se a l'activitat escolar.

4. D'altra banda, un gran nombre de nens de les nostres escoles assisteix a activitats extraescolars tant dintre com fora de l'escola: esports, la major part, però també idiomes, cursos d'informàtica, mecanografia, etc. Aquestes activitats es fan a partir de dos quarts de sis o de les sis de la tarda.

Si a més a més han de fer la feina de l'escola i, sobretot a partir del sisè curs, han d'estudiar, han de jugar i han de veure la televisió, el resultat és una jornada esgotadora, a la llarga inaguantable, cosa que els obliga a fer una elecció: o bé retallen hores de descans, o bé han de renunciar a fer alguna cosa. Normalment el que deixen de fer és el treball del col·legi o l'estudi.

El temps perdut al migdia es troba a faltar i és molt necessari a la tarda. Tres hores per dinar és excessiu, tant per als que se'n van a casa com per als que es queden al col·legi, ja que existeixen di-

ficultats de tota mena als centres per organitzar com cal les activitats d'aquest interval de temps tan llarg.

5. Eскурçar aquest interval i, per tant, disminuir la jornada escolar, exigiria que totes les escoles comptessin amb menjador escolar gratuït o almenys assequible a la majoria dels alumnes (amb un programa adequat de beques per garantir la solució de totes les dificultats). Això representaria considerar el menjador escolar com un servei principalment educatiu, un mitjà gràcies al qual l'escola podria reforçar en els alumnes els hàbits d'higiene, ordre, convivència, respecte... i posar realment en pràctica l'educació alimentària (diètes, masticació correcta, etc.), la neteja de mans i dents, utilització dels coberts, etc., aspectes molt importants inclosos en els programes d'educació per a la salut, i que ara s'intenta que aprenguin i assumeixin els infants... de manera purament i exclusivament teòrica.

És evident que la modificació de l'horari escolar, per si mateix, no resoldrà els problemes de l'escola, però sens dubte constitueix un important

factor que cal tenir en compte, si efectivament existeix la voluntat de resoldre'ls.

A l'hora d'abordar la modificació de l'horari, el primer objectiu ha de ser el benefici per al procés educatiu global dels alumnes, que pot no sempre ser coincident amb les necessitats que els pares manifesten que s'atenguin els seus fills per raó dels seus horaris de treball. Aquest altre aspecte, el vessant de servei social que aconsegueix l'escola, i que incideix principalment en l'estada dels nens al centre, s'ha de enfrontar i resoldre de manera paral·lela, complementària, però sense interferir el factor educatiu primordial.

Queda al marge d'aquesta reflexió la qüestió de l'horari dels mestres, perquè aquest és un assumpte de tipus laboral que s'ha de tractar en l'àmbit sindical, però en el qual, igual que per als alumnes, s'ha de tendir a un horari que possibiliti el rendiment més alt de les activitats educatives. Això no ha de constituir un motiu d'enfrontament entre pares i mestres, ja que comptant amb els mitjans adequats, l'horari dels professors no té per què coincidir necessàriament amb el de l'estada dels alumnes al centre.

QUADERNS DE TREBALL

CÀLCUL • SOCIALS • NATURALS

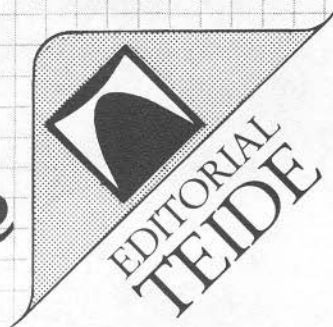
ORTOGRAFIA • SINTAXI • MORFOSINTAXI • LÈXIC

Perquè sabem que la pràctica és molt important, hem creat els Quaderns de Treball TEIDE.

Hi ha quaderns TEIDE per a totes les matèries i cursos.

QUADERNS DE TREBALL TEIDE

*La manera més
pràctica d'aprendre*

PA DE RAL
Llengua Catalana
Cicle Mitjà

ESPURNA
EXPERIÈNCIES

ISARD
CIÈNCIES NATURALS

NATURALIA
Ciències Naturals
7a EGB

ESTORNELL

Lectures
Llengua Catalana
Cicle Inicial/2n EGB

Marta Duñach
Roser Iborra
Núria Torres

COUNTERFORT

Llibres Barcanova

L'alternativa renovadora i pedagògica

Curs 1990/91

Pre-escolar
Jardí d'infància
Sol I
Parvulari I
Sol II
Parvulari II
Sol III
Aprentatge de l'escriptura
Inicis
Aprentatge de la lectura
Cent paraules

Cicle Inicial
Llengua Catalana
Pa de Ral
Estornell
Arbres
Saltamarti
Xiulet
Ciències Naturals i Socials
Espurna
Llengua Castellana
Bambú
Zumbel
Alameda
Matemàtiques
Dau
Centpeus

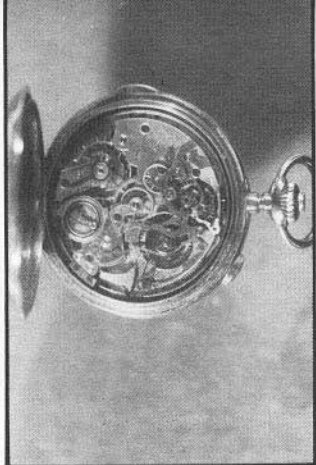
Cicle Mitjà
Llengua Catalana
Pa de Ral
Estornell
Arbres
Saltamarti
Xiulet
Ciències Naturals
Isard
Ciències Socials
Trull
Matemàtiques
Dau
Centpeus
Llengua Castellana
Bambú
Zumbel
Alameda
6, 7 i 8
Llengua Catalana
Atzavara
Arbres
Ciències Naturals
Naturalia
Ciències Socials
Etnos
Matemàtiques
Àbac
Llengua Castellana
Zumbel
Alameda

Editorial

BARCANOVA

La Renovació Pedagògica en marxa

L'OFERTA COMPLEMENTÀRIA

Pep Comas

Vigència del debat

La controvèrsia a l'entorn de l'horari escolar, encetada de fa temps en determinats ambients relacionats amb el món educatiu del nostre país, continua d'actualitat i amb plena vivor en força àmbits de debat col·lectiu, principalment en els consells escolars.

S'ha de convenir, però, que dues menes de motius han ajudat a enriquir-la: l'augment del nombre i la varietat d'interlocutors, i l'aportació d'argumentacions prou elaborades o de punts d'anàlisi no només circumscrits al clos escolar. Així, autors, publicacions diverses, associacions, sindicats, fins i tot unes quantes institucions, han posat en circulació consideracions raonades en base, per exemple, a aspectes psicopedagògics i de rendiment en l'aprenentatge, a inadaptacions dels horaris laborals de les famílies, a mutacions en els hàbits socials, a l'interès d'algunes experiències novadores, etc. Al meu parer, un i altre tipus de factors han ajudat a situar la qüestió en condicions de superar tant el risc de planteigs de pura barroeria corporativa com l'esterilitat de posicions simplement negativistes que pretenen la immutabilitat de l'actual distribució temporal de l'activitat de l'escola.

Particularisme versus generalització

La constatació que l'horari —i el calendari— escolar, com qualsevol altra institució social, ha d'estar sotmès a la dinàmica i les demandes de la societat en què s'insereix, evidencia la coherència de moltes de les argumentacions apuntades i fa que l'oportunitat de la seva revisió i modificació es reveli cada cop més com una hipòtesi raonable de futur.

Això no obstant, m'interessa remarcar que tot i la vàlua de bona part de les reflexions que advoquen per l'adopció de canvis amb una certa urgència, s'hi troba a faltar la formulació d'alternatives. Si la descripció dels desavantatges o la inadequació de l'horari vigent hi és arrodonida, la diagnosi de possibles propostes amb pretensió de validesa genèrica ni s'apunta. O es passa per alt, o no s'hi vol entrar. Fins i tot de vegades es justifica aquesta ommissió en la suposada major bondat de les solucions singulars per damunt de les fórmules d'abast general. Dos, em sembla, que poden ser els motius d'aquest tic particularista. D'una banda, la tendència —a la qual estem igualment donats en d'altres temes— a la sobreestimació de les experiències de tipus puntual, l'èxit i el valor de les quals sovint deriva més de

les condicions especials i de circumstància que hi concorren, que no pas de l'estricta interès o de la possibilitat de la seva extensió. D'altra part, tinc la impressió que per reacció a la rigidesa normativa que ha caracteritzat, també, la història educativa del país, tendim a la exaltació de la casuística com a desideratum, a la conceptualització del centre docent com a microcosmos autosuficient, i a l'acceptació axiomàtica de l'anomenada «comunitat educativa» com una realitat natural, amb la preeminència a d'altres formes d'estructuració social (el municipi, per exemple), quan el seu caràcter incidental és palès. No pretenc —no podria fer-ho des d'aquestes planes— menystenir la transcendència que té el fet que cada escola disposi, en tots els ordres i amb la participació de tots els seus membres, de l'autonomia necessària per conformar i tirar endavant el propi projecte educatiu i les opcions autoorganitzatives més adequades a la seva realitat concreta; suggereixo simplement que la resolució de determinades qüestions d'interès general depassen indefugiblement l'àmbit de la seva discrecionalitat.

Si la uniformitat imperativa és perversa, la sublimació de la peculiaritat, segons com, pot ser fal·laç. Ho apunto perquè, tornant al tema de l'horari, em sembla que el desllorigador d'un canvi estructural en un servei públic fonamental com és l'educació primària, que afecta a més amplis sectors de la població, no pot ser mai res semblant al campí-qui-pugui.

L'oferta complementària

Més enllà d'iniciatives o de punts de vista parcials, és als poders públics, en funció de les seves competències, a qui correspon de definir els criteris temporals bàsics que han de regular el funcionament d'una prestació social indiscutiblement essencial com és l'escolaritat. Això no ha d'obstar perquè es puguin adoptar fórmules de transitorietat o, com ha apuntat algú, sigui interessant de contemplar bé una determinada diversitat d'opcions, bé una certa dosi de flexibilitat. En qualsevol cas, el tracte no discriminatori i la

idoneïtat del servei han de quedar garantits per al conjunt de la població escolar.

Sembla clar, tanmateix, que sigui quina sigui l'opció o les modalitats que una futura regulació de l'horari escolar pugui establir, és assenyat esperar que es tendeixi, com a mínim, a estrènyer el lapse del migdia i, per tant, que la duració de l'activitat lectiva abasti un interval més curt que l'actual de les vuit hores que separen les nou del matí i les cinc de la tarda.

El presumpte temps desocupat que en resulti comportarà un factor més —no l'únic— de la universalització de la necessitat d'activitats complementàries a les pròpiament docents. De fet, l'emergència de la demanda i de la pràctica cada cop més generalitzada d'activitats «extraescolars», sobretot en el medi urbà, no és nova, ni prové només de la conveniència d'omplir i assegurar la custòdia dels infants en les estones quotidianes en què ni la família ni l'escola no poden o no arriben a fer-ho. El seu valor, intrínsec, no rau tant en la possible funció de suplència, sinó en la importància cada cop més significada de la seva di-

mensió formativa i de sociabilitat per als noies i les noies.

Aquesta realitat, plantejable ja com a necessitat general del conjunt de la població infantil i, per tant, constitutiva de qualsevol formulació que es vulgui moderna i progressista del dret a l'educació i a la cultura, fa imprescindible la implicació de les diverses administracions per tal d'evitar que la seva cobertura inadequada esdevingui una causa afegida de noves desigualtats socials.

Suficiència, qualitat, diversitat

L'administració educativa hauria de regular, assumir apropiadament i integrar en el funcionament ordinari dels centres escolars, determinats serveis complementaris, com és ara el menjador, actualment suportats pel peatge i el voluntarisme de les associacions de pares o dels consells escolars. Igualment hauria de proveir recursos humans, metodològics i materials perquè determinats aprenentatges avui insuficientment coberts

24 (idiomes, noves tecnologies, alguns ensenyaments artístics), que les famílies que poden tendeixen a resoldre fora de l'escola amb dispendi suplementari de temps i de diners, i que es converteixen per això mateix i pel seu valor de canvi present o futur en un factor de diferenciació social, siguin convenientment garantits.

Als ajuntaments, en la mesura de les seves possibilitats i, si no, en col·laboració amb altres administracions supramunicipals, els pertocaria de facilitar efectivament l'ús i la gestió de la xarxa de centres docents públics i de les seves instal·lacions per al desenvolupament d'activitats lúdiques, culturals, esportives, etc., de fomentar i ajudar les associacions de pares i d'altres grups que n'assumissin la realització, i d'establir subvencions i convenis que assegurassin la continuïtat i la qualitat de l'oferta.

No es tracta, i cal puntualitzar-ho, d'estirar la funció de la institució escolar o el paper dels seus diversos estaments més enllà del que els és propi, sinó més aviat d'optimitzar l'aprofitament regular dels seus equipaments —pel seu caràcter públic— mitjançant una utilització raonable per part de la col·lectivitat. Tot i així, ni els establiments escolars poden abastar la globalitat i la multiplicitat de la demanda d'activitats extraescolars del conjunt de la població, ni fóra bo que la totalitat de les ofertes d'aquesta mena es caracteritzessin per un traç i un entorn marcadament escolars. A més, l'heterogeneïtat consubstancial a la majoria

de les activitats pròpies del temps lliure, i que en constitueix un dels valors remarcables, fa pertinent la posada en joc d'altres tipus d'equipaments comunitaris (centres cívics i d'esplai, casals, etc.) i desaconsella en canvi la pretensió d'una institucionalització excessiva.

La concepció de bona part de les anomenades «activitats extraescolars» com a conformadores d'un servei amb vocació pública exigeix, de segur, l'acció coordinada de les administracions, perquè, a través de la definició de polítiques de caire general i sectorial i de la consegüent planificació, es complementin les ofertes existents, es corregeixin les actuals insuficiències en nombre i qualitat, s'actui compensatòriament sobre el territori i es garanteixi a tots els nois i noies la seva pràctica efectiva.

Tinc el convenciment que les anunciades transformacions de l'horari escolar, a part d'altres virtualitats, poden comportar un valor simbòlic afegit. Si la seva dilatada duració ha significat durant decennis el caràcter omnímode que l'escola tenia en la vida i l'educació dels infants, la seva actual relativització ens fa aparèixer nous espais, activitats i col·lectius amb una transcendència formativa equiparable i, encara més, el marc conceptual i material de tots plegats com l'àmbit privilegiat per a la seva realització. Intueixo que això és precisament la ciutat.

Mataró, maig de 1990

BIBLIOGRAFIA SOBRE L'HORARI ESCOLAR

25

Biblioteca Rosa Sensat

BARTHOLOMEIS, Francesco de. *Scuola a tempo pieno*. 6.ª ed. Milano: Feltrinelli, 1974 (I nuovi testi: 34)

GÓMEZ DACAL, Gonzalo. *El centro docente: líneas para la aplicación de la LODE*. Madrid: Escuela Española, 1985. p. 332-337

MARTÍN BRIS, Mario. *Organización escolar*. Madrid: Escuela Española, 1988. p. 237-243

RICO VERCHER, Manuel. *Temporalización del trabajo escolar*. En: *Organización escolar*. Madrid: Anaya, 1985. p. 465-496

La Scuola a tempo pieno. Roma: Editori Riuniti, 1972 (Paideia: 15)

Seminar on the Organisation of school time and its implications for buildings (1987: Ouranoupoli). Time for change?: conclusions of a Seminar, held in Ouranoupoli, Greece, 11-16 october 1987. París: OCDE, 1988

Il tempo pieno nella scuola dell'infanzia e dell'obbligo, a cura del Dipartimento della Giunta Regionale Toscana e del comune di Prato. Roma: Editori Riuniti, 1974 (Paideia: 35)

Revistes:

Calendario y horario escolar de los países comunitarios europeos. En: TAHOR, n. 13 (septiembre 1988), p. 3-19

HERRERA CLAVERO, Francisco. *Organización del tiempo escolar*. En: LA ESCUELA EN ACCIÓN, n. 10465 (junio 1986), p. 5-24

L'Horari escolar. En: CRÒNICA D'ENSENYAMENT, n. 8 (octubre 1988), p. 21-30

La Jornada escolar. En: TAHOR, n. 12 (mayo 1988), p. 3-18

KHRIPKOVA, Antonina. *Las escuelas de jornada prolongada*. En: PERSPECTIVAS, n. 4 (noviembre 1983), p. 557-561

MARINALEDA, Luis. *La jornada continuada a debate*. En: NUESTRA ESCUELA, n. 84 (febrero 1987), p. 4-6

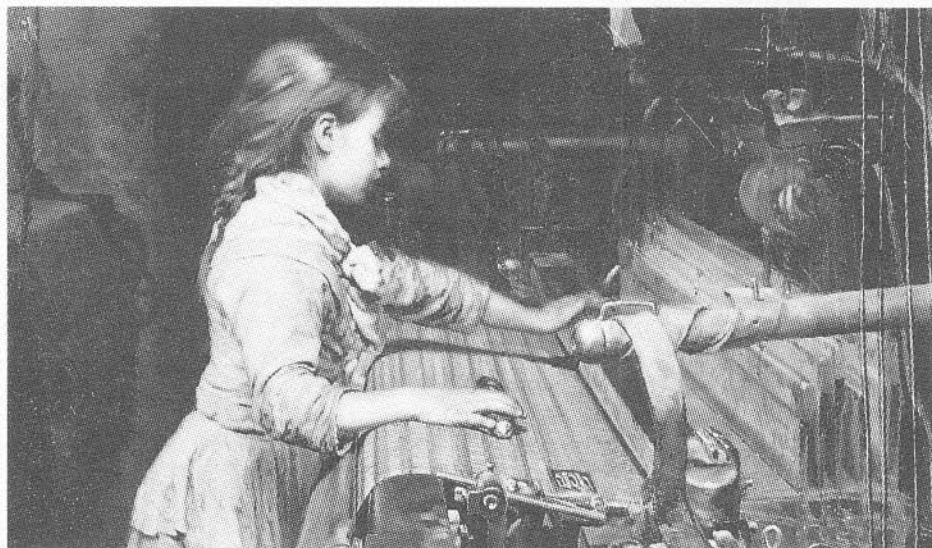
MEDRANO, Claudio. *A favor de la jornada continua*. En: CUADERNOS DE PEDAGOGÍA, n. 165 (diciembre 1988), p. 35-38

Repenser le temps scolaire: pour quels projets? En: CAHIERS PÉDAGOGIQUES, n. 202 (mars 1982)

RUÉ, Joan; TOLOSANA, Hortensia. *L'horari escolar: un rept a la qualitat*. En: PERSPECTIVA ESCOLAR, n. 131 (gener 1989), p. 44-49

1. Llibres que sobre el tema podeu consultar a la Biblioteca Rosa Sensat.

SOCIETAT SEGONA ETAPA

La resposta a la realitat de Catalunya

La nova sèrie Societat per a la Segona Etapa és la resposta de Grup Promotor als nous programes de la Generalitat segons ordre del 25 de juliol de 1988. La resposta per comprendre la realitat de Catalunya en les seves diverses manifestacions: des de l'espai físic fins a l'organització política, des de la història a la cultura i l'art.

Grup Promotor/Santillana

L'ORDINADOR COM A EINA DE CREACIÓ

L'experiència amb ordinadors que tot seguit us volem explicar s'està portant a terme a l'Escola Cooperativa «El Puig» d'Esparreguera, comarca del Baix Llobregat. Des dels inicis il·lusionats d'aquesta Escola, tant pares com mestres es fixaren l'objectiu de contribuir amb decisió a la renovació pedagògica i a la recuperació lingüística del nostre país. Des d'aleshores, força publicacions i experiències avalen la consecució dels objectius fixats.

En cap cas però, cap component de la institució no s'ha plantejat mai l'actualitat com una situació terminal, no. Les ganades de recerca i innovació han continuat ben vives. El repte informàtic va ésser valorat per l'Escola amb minuciositat, sospesant molt bé el que podia representar un ordinador i què en podríem esperar.

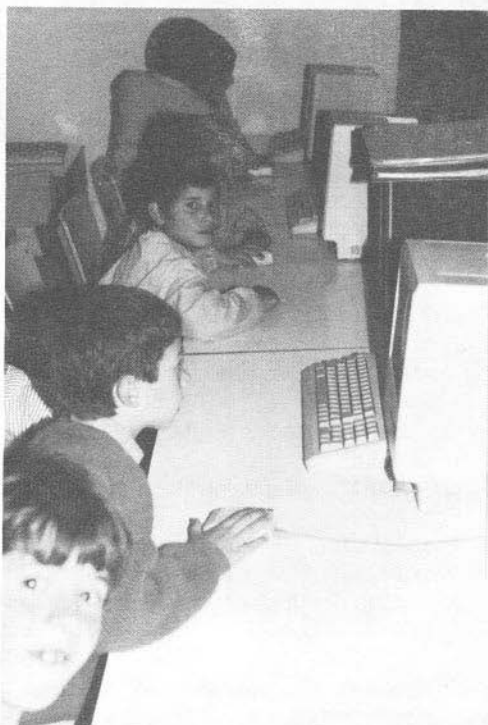
Fins ara el nostre entorn informàtic estava configurat per:

- a) Una classe amb 8 ordinadors MacPlus.
Una xarxa Apple Talk i MacServer.
Un Hard disc de 20M.
Un Hard disc de 70M.
Un Mòdem.
Un digitalitzador.
- b) 2 MacPlus mòbils.

La configuració «a» es localitza a l'edifici on hi ha les classes d'EGB, i obeeix a:

1. Aula de taller d'ordinadors on setmanalment passen des de la classe de 6 anys fins a la classe d'11 anys.

2. Lloc on s'executen treballs de complement a la tasca diària.
3. Lloc on es realitzen treballs de grup i/o de classe.
4. Lloc on es realitzen treballs personals.

Apartat 1

A hores d'ara s'estan portant a terme en sessions de dues hores setmanals uns tallers en els quals s'usa l'equip d'ordinadors. Tots els nois i noies de Cicle Inicial i Mitjà se serveixen dels aparells per tal de confeccionar treballs per als quals l'ús de l'ordinador es fa molt atractiu, creatiu i motivador. D'una manera fàcil i accessible el noi disposa d'aplicacions de text o de dibuix que li permeten elaborar treballs prèviament establerts amb el mestre: Confecció de cartells, pel·lícules de dibuixos animats, dibuixos lliures, jocs, textos. Les possibilitats que ofereixen els aparells en aquest taller són francament molt positives:

- rapidesa en la confecció de treballs,
- facilitat de manipulació d'imatge i text,
- rapidesa en l'obtenció dels treballs,
- qualitat en les presentacions, etc.

Apartat 2

L'alumne i/o el mestre són usuaris, a mesura de les seves necessitats, de l'entorn informàtic, el qual és un complement a la tasca d'aprenentatge de l'alumne i a la tasca educativa del mestre.

Els mitjans utilitzats per dur a terme aquestes tasques són:

L'entorn físic en el qual els alumnes es disposen generalment de dos en dos davant l'ordinador.

L'entorn de programes en el qual els alumnes poden treballar en cinc grans grups:

- Les bases de dades (FileMaker II, MsFile, HyperCard)
- Editors gràfics (MacPaint, MacDraw, SuperPaint...)
- Processadors (MacWrite, MacWrite II, MsWord)
- Autoedició (Page Maker, Ready, set, go)
- Programes educatius.

L'objectiu és el subministrament de possibles eines de treball.

El nivell d'ús i aprofundiment és diferent per als diferents nivells d'aprenentatge i treball.

El nostre plantejament es fonamenta en l'aprofitament del software existent i fer-lo servir, si cal, per assistir l'aprenentatge de conceptes ja assimilats o bé en vies d'assimilació dins el marc escolar.

L'ordinador és un excel·lent mitjà per trencar la rutinària relació mestre-alumne, alumne-matèria i mestre-matèria.

Les aplicacions (programes) que tenim al mercat no responen exactament al que necessitem (generalment no estan fetes per educadors ni des d'una perspectiva educativa, ni responen a les necessitats dels educats). Pensem que aquí hi ha el punt clau que sens dubte marcarà de manera definitiva el paper dels ordinadors a l'escola. La iniciativa, la imaginació del mestre, el seu afany de recerca i investigació fan possible l'aplicació i adaptació del software a les necessitats de la classe i, en conseqüència, l'òptim ús del material del que es disposa (certament és molt deplorable que sigui sempre el treball del mestre el que hagi de compensar la manca de suport real i de mitjans per part de l'administració educativa).

La tasca diària també es veu complementada per l'ús d'altres aplicacions d'utilització puntual:

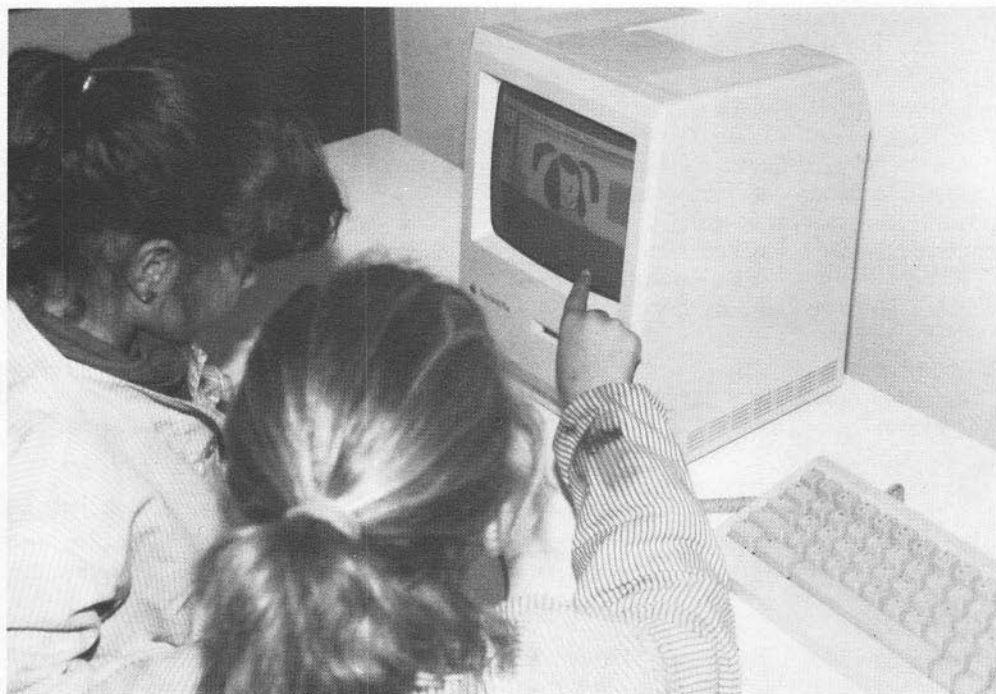
- realització de gràfics (Cricketgraph),
- geometria (Logo, MacDraw, SpaceEdit...),
- funcions i equacions (Eureka, Cricketgraph...),
- llengua (aplicacions de disseny propi),
- animació (Animation Toolkit...),
- anglès,
- etcètera.

Apartat 3

Com a conseqüència del treball diari s'han obert davant nostre, alumnes i mestres, noves possibilitats de treball, de recerca i il·lusió.

El nostre equip s'ha vist incrementat amb un Hard disc de 70M, un mòdem i un digitalitzador.

Més important que aquest increment de Hardware és el fet que la nostra escola, que ha

apostat per l'ús i l'aplicació de la tecnologia informàtica ha estat escollida com a escola pilot per APPLE COMPUTER per participar en el projecte AGE (Apple Global Education) d'abast mundial. Al voltant de 60 escoles dels cinc continents han estat escollides per desenvolupar unes tasques basades en el fet de:

- compartir experiències educatives i socials,
- descobrir noves fonts d'informació,
- conèixer altres indrets i altres estils de vida,
- fomentar la lliure difusió d'idees i el trencament de barreres.

Aquests, entre d'altres, són objectius que correlacionen perfectament amb els que hem establert com a marc de referència en la nostra escola.

Aquest ús que tan fàcilment s'escapa de l'ortodòxia informàtica, de la rigidesa de conceptes i de la limitació de continguts, transcen-

deix el marc estrictament escolar. Amb els alumnes de vuitè es realitza un treball de grans pretensions amb una durada prevista de quatre anys. Aquest treball tracta de donar una visió dinàmica de la nostra vila, Esparreguera. El que pretenem és recollir tota la informació que es pugui quantificar i introduir-la en una base de dades que ens permeti estructurar-la i tenir una visió panoràmica i englobadora del nostre entorn més immediat.

Aquest treball, a grans trets, pretén referir-se a Esparreguera com un ens dinàmic en

- tots i cada un dels seus sectors de producció,
- aspectes històrics i culturals,
- aspectes geològics i ecològics,
- aspectes demogràfics i urbanístics,

i per aconseguir-ho cal desenvolupar estratègies de:

- recerca de dades,
- anàlisi, procesament i estructuració de dades,
- interpretació i predicció.

L'assoliment d'aquests objectius tant en l'aspecte de contingut com metodològic és possible si dissenyem un marc informàtic i pedagògic correcte, adient i coherent.

El marc utilitzat són les bases de dades, els editors gràfics i els processadors.

La configuració «b» es localitza a l'edifici de parvulari i obeeix a:

1. Una disposició mòbil dels ordinadors que permeti utilitzar-los des de 3 anys fins a 7 anys.
2. L'ús dels ordinadors des d'una perspectiva de racó.

A parvulari i Cicle Inicial, els nois disposen d'un ordinador a classe, formant part d'un «racó». Els nens poden accedir a realitzar-hi treballs lliures de dibuix o bé jocs seleccionats pels mestres i que estan pensats especialment per desenvolupar capacitats psicomotores. L'ús del ratolí acompanyat de gomets que si-

mulen els ulls de la bestiola facilita la situació en l'espai dels nois, els quals veuen l'aparell com una possibilitat més per treballar d'una manera creativa.

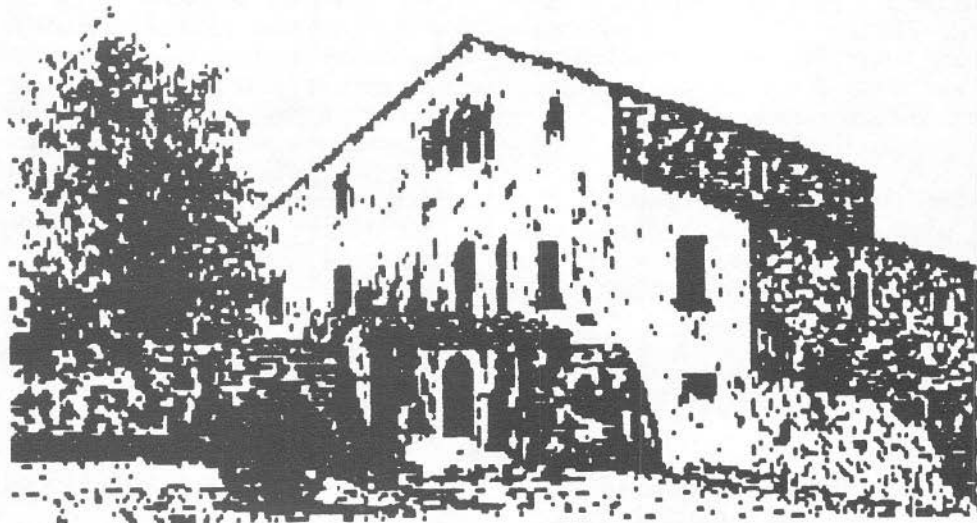
Malgrat tot, hi concorren diverses circumstàncies:

- poca capacitat de moviment, donada la configuració de l'escola,
- interessos més puntuals fonamentats en objectius més concrets,
- finalitat lúdica (racó) on es desenvolupen aprenentatges segons preferències personals,
- presa de contacte amb aquelles tecnologies que marcaran les seves posteriors expectatives educatives o professionals,

que configuren altres plantejaments gens fàcils d'especificar i que requeriran valoracions i actituds força imaginatives i decidides, ja que aquest treball compta amb poca projecció familiar i social.

Un aspecte sovint menystingut és la utilització per part dels mestres dels recursos que aquesta eina proporciona i les seves aplicacions associades

- en la gestió de classe,

DOGTAR..

DOGTAR ... MENJAR PER GOSSOS

GUAU GUUUUUUUU...

BONISSIM....

- en la creació d'arxius de registre personal,
- en la sistematització de programacions,
- en la dinàmica d'escola:
 - nivell de classe,
 - nivell de cicle,
 - nivell de claustre,
 - nivell de consell d'escola.

Que l'escola utilitzi ordinadors per al seu desenvolupament no vol dir que la informatitzi.

Aquest darrer terme porta implícites connotacions, presumiblement, altament estructurades en la gestió de la informació. Ni com a escola ni com a mestres no pretenem això, i molt menys que ho facin els nostres alumnes. Per aquest motiu no considerem adients ni oportunes en aquest nivell les tasques de programa-

ció en cap mena de llenguatge, ni en els convencionals ni en els d'autor. Malgrat tot, aquí caldrà fer una breu consideració respecte a l'entorn Hypercard. El llenguatge Hypertalk és de molt alt nivell, la qual cosa permet que la part més elemental de programació estigui molt a prop del llenguatge natural, la qual cosa permet que, lluny d'introduir elements de conflicte o de programació excessivament analítica, s'introdueixin elements d'estructuració mental. Esment a part mereix, també, el Logo, ja que si bé és un llenguatge, utilitzem algunes de les seves especials característiques en el tractament de la informació gràfica en un context controlat pel mestre, encara que la noia o el noi segueixi el seu ritme de recerca.

Conclusions

El repte que representa la incorporació dels ordinadors a l'escola respon al compromís de tots els estaments implicats: alumnes, mestres i pares, i a una voluntat d'una veritable renovació pedagògica que sovint es manifesta al marge del que la societat i institucions imposen com a marc d'actuació i d'interès.

Valorem positivament l'ús dels ordinadors com una eina de treball, posada a l'abast i servei de professors i alumnes. L'accessibilitat dels equips és un altre dels factors a tenir en compte. Els ordinadors Apple Macintosh responen a les exigències que un dia ens vàrem imposar com a objectius mínims:

- facilitat d'ús i d'accés,
- entorn interactiu i didàctic.

Valorem positivament qualsevol intent de qualsevol escola i/o estament que es plantegi de manera seriosa la incorporació dels ordinadors als centres i a la gestió educativa, la qual cosa comportaria més oportunitats d'intercanvi d'experiències i treballs.

Andreu Huguet
Patrici Batalla

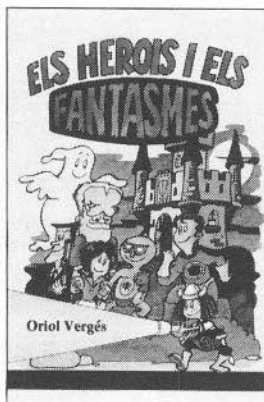
de l'equip de mestres de l'Escola
El Puig d'Esparreguera

LES MILLORS HISTÒRIES EN JUVENIL NOVEL·LES

LA REVENJA DEL VAMPIR
Eric Morecambe

Un relat d'humor
«terrorífic» i divertides
aventures. Segona part de:
«Un Vampir a contracor»

ELS HEROIS I ELS
FANTASMES
Oriol Vergés

Els herois més famosos del
món en una altra divertida
aventura

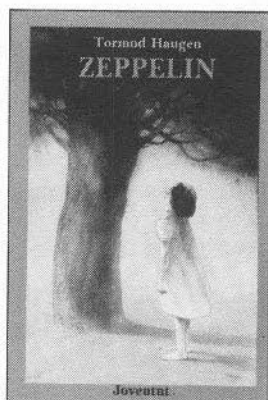

**La llebre de
la mitja orella**
BOY LORNSEN

LA LLEBRE DE LA MITJA
ORELLA

Boy Lornsen

Fèlix es convertirà en llebre
i coneixerà els perills i les
emocions de les llebres del
bosc

ZEPPELIN
Tormod Haugen

Una història plena de misteri i poesia.
Del mateix autor de: «Els ocells
de la nit» Primer Premi de
Literatura noruega.

LA CASA DE LA JÚLIA
Maria Gripe

Una fascinant novel·la,
continuació de: «El papà de
nit» Premi Andersen

Editorial Joventut

VISITA DIDÀCTICA A CARDONA (II). LA VILA MEDIEVAL

Presentem en aquest article la segona part de la visita didàctica a la Cardona medieval. Si a la primera part, publicada a «Perspectiva Escolar»,* centràvem les nostres activitats en el castell, ara serà l'anàlisi de la ciutat la que ens ha de permetre reconèixer la xarxa urbana i els elements medievals que la configuren, com explicàvem en la part teòrica del primer article.

Activitats didàctiques

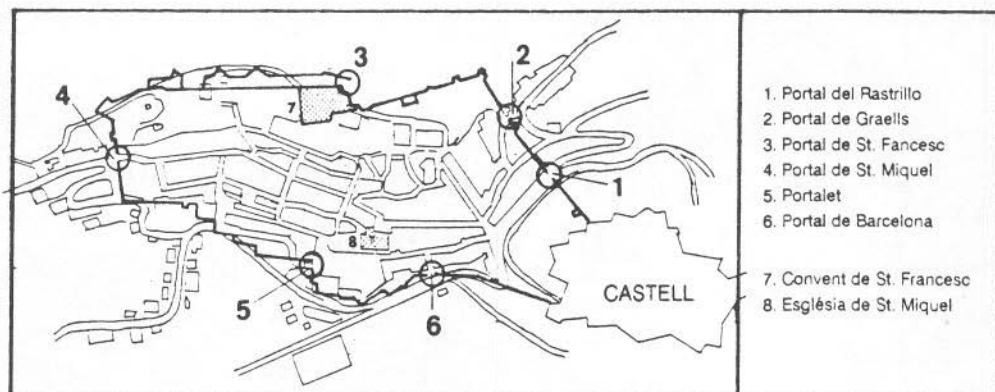
La vila de Cardona es va formar al vessant oest del tossal del castell, adossada a les primeres fortificacions. La carta de repoblament de l'any 986 atorgada per Borell II (document excepcional de la repoblació de la Catalunya Vella) anomena en primer lloc el castell: «dono llei, seguretat, alliberament al castell anomenat Cardona», i després la resta d'elements: «i als seus ravals i a tots els seus habitants», ja que en l'Alta Edat Mitjana els castells en zones frontereres, com Cardona, eren els elements més importants d'organització i defensa «on en oferir refugi i protecció, actuaven com a instrument estabilitzador de les microsocietats de la frontera, funció que a l'interior exercien les ciutats i viles fortificades» (J. M. Salrach, 1981).

La vila s'estengué en els segles XI, XII i XIII en direcció a ponent, i aviat es va edificar una església romànica —de la qual resta part del campanar— en el mateix indret on es construirà posteriorment l'església parroquial de St. Miquel, d'estil gòtic.

Cardona continuà la seva evolució urbanística al voltant de l'eix E-O que aniran marcant els carrers Escassany-Major-St. Miquel, fins que tot el conjunt d'edificacions —unes 400 cases amb uns 1.000 habitants en el període de màxim esplendor (XII-XIV)— quedarà encerclat per les muralles i portals orientats als quatre punts cardinals (gràfic I).

Si bé la major part d'aquestes fortificacions han estat destruïdes en època moderna, encara ens queda el portal de Graells, aixecat durant el XIV i que deu el seu nom a uns petits graons que hi havia al carrer, que menava al camí de Solsona. De les altres portes d'entrada, a la vila només en queda el record: el Portalet donava sortida a l'actual plaça de la Fira i ja des del segle XIV quedà dins el recinte emmurallat. Fins al principi d'aquest segle es conservava el portal de St. Miquel, orientat a ponent, del qual queda una part i que anava cap al veïnat de Bergús (que era el nucli més ric i productiu de tot el terme del castell). No queden vestigis del portal de Barcelona, anomenat també Portal de la Pietat, orientat a migdia, a la part baixa de la vila i que portava cap a les terres del sud. Al nord hi havia el portal del convent de St. Francesc. L'any 1720 es va obrir la

* Vegeu núm. 142 (febrer 1990), p. 29-36.

GRÀFIC I

porta del Rastell o Rastrillo, anomenada posteriorment Porta de Madoz, i que fou derruïda pels voltants de l'any 1930.

I. La vila medieval

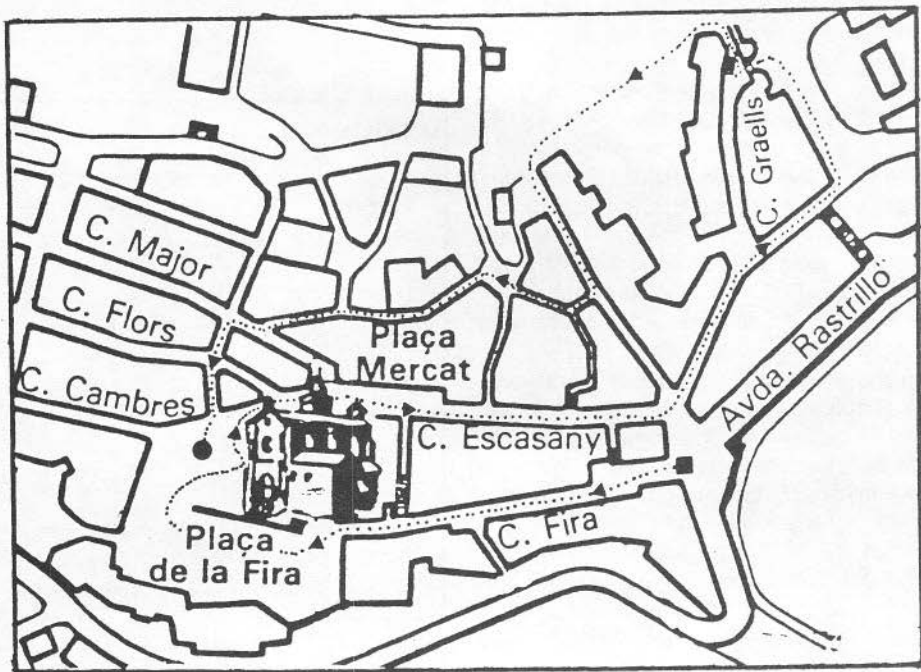
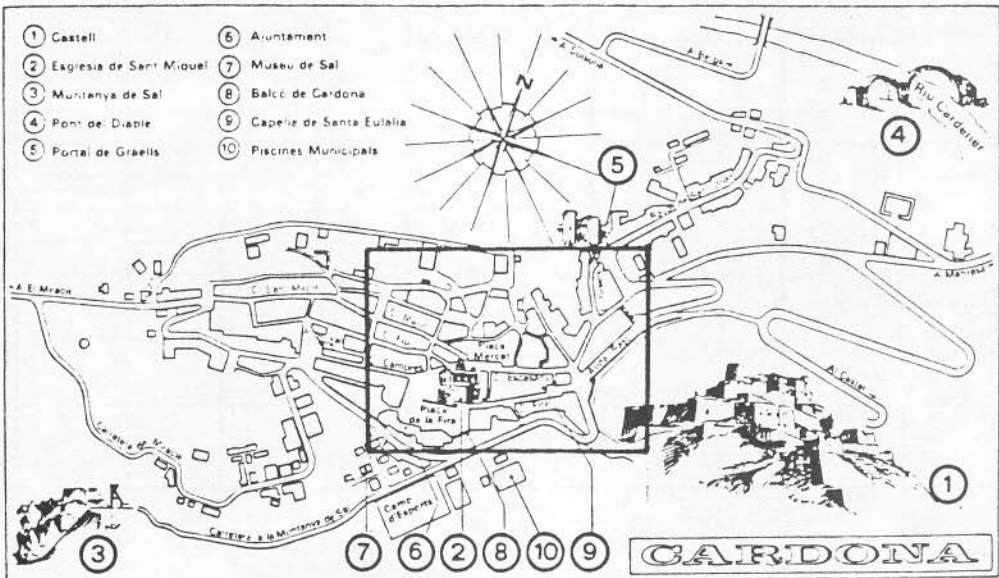
Després de baixar de la muntanya del castell iniciarem l'itinerari per la Cardona medieval entrant pel carrer de la Fira (gràfic II).

Aquest carrer correspon a l'ampliació urba-

nística que es realitzà a la Baixa Edat Mitjana, entre els segles XIII-XIV i, com és normal en tots els eixamples, acollí en el seu moment una part de les famílies cardonines més adinerades, que es feren construir els seus casals en aquest indret.

1. A la banda esquerra del carrer encara es poden veure, a les façanes d'algunes cases, restes d'aquell passat més esplendorós. Assenyala en la graella següent quins elements arquitectònic-decoratius hi pots observar:

	Casa número:						
	14	16	18	20	22	24	26
Balcons amb llindes de pedra							
Forjats en els balcons							
Portals adovellats							
Marc de pedra esculpits a les finestres							
Carreus considerables a la façana							
Finestres bi- o triforades							
Impostes horitzontals de pedra							
Grandiositat del conjunt de l'edifici							

GRÀFIC II

NOM DEL CARRER	ample	estrel	recte	tortuós	pla	costerut	fosc	il·luminat

GRÀFIC III

* Assenyala en el gràfic III, amb una creu, les característiques urbanístiques d'aquest carrer medieval.

caps de casa es recull en la següent estadística:

El carrer desemboca a l'esplanada de la Fira, centre urbanístic de la vila.

Aquest espai està dividit en dues parts. La Fira de Dalt, situada davant d'una de les entrades de l'església parroquial, era, abans del segle XIX, el cementiri de Cardona; la Fira de Baix, més ampla, resta limitada en la seva cara sud per la muralla i l'edifici de l'Ajuntament, que anteriorment era el Casal Ducal que els senyors de Cardona posseïen a la vila.

En aquest lloc es deuria realitzar la fira anual, privilegi que els cardonins van obtenir del rei, l'any 1405, quan Cardona començava a despuntar com un centre artesanal de la Catalunya Central Interior i que reunia mercaders de tot el país durant l'última setmana d'octubre.

2. A principis d'aquell segle XV (1428), Cardona comptava amb 186 famílies, aproximadament.¹ L'ocupació laboral de la major part dels

OFICIS

Pagesos 44

D'art de foc

ferrers 8

espasers 1

Tèxtil

paraires 7

teixidors de llana 6

pentinadors de llana 1

sastres 1

Pell

sabaters 13

basters 2

1. CASAS, M., *ob. cit.*

Comerç	
mercaders	5
traginers	1
botiguers	1
corredors	2

Altres oficis	
picapedrers	3
metge	1
moliner	1
carmissers	3
hostaler	1
caçador	1
barbers	3
fusters	2
flequer	1
Sense informació	78

TOTAL 186

Sector Primari	153	6%
Sector Secundari		
activitats extractives	682	27%
tèxtil	566	22%
fusta i construcció	320	13%
altres ocupacions		11%
Sector Terciari		
comerç	218	8%
serveis públics i socials	223	9%
altres ocupacions		4%

* Inclou els oficis del segle XV en un dels tres sectors en què se sol distribuir les activitats econòmiques actuals:

Sector Primari			
pagesos	44		
caçadors	1		
picapedrers	3%	

Sector Secundari			
ferrers	8		
.....			
.....	%	

Sector Terciari			
mercaders	5		
.....			
.....	%	

* De les 108 ocupacions identificades, quin percentatge representen els pagesos; quin els artesans (de l'art de foc, tèxtil i pell sumats), i quin els comerciants. Et sembla lògica l'elecció de Cardona per fer-hi una fira comercial? Per què?

L'any 1975, l'ocupació laboral dels cardonins es repartia de la següent manera.²

* Calcula el percentatge que representen el total de 108 oficis identificats.

* Compara-ho amb les dades actuals. On s'observa una variació més important? Expli-ca'n les causes.

2. SERRA, J. M.; SERRA, J. A., *Bages, Berguedà i Solsonès*. Rosa Sensat, Barcelona 1981.

L'esplanada de la Fira està clarament dominada per l'església parroquial de St. Miquel.

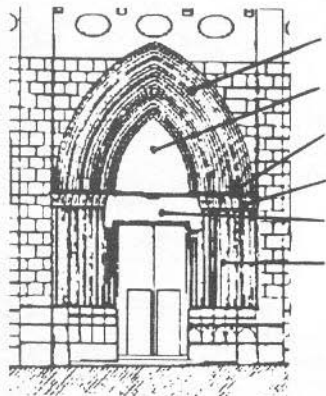
En el segle XIII-XIV, en uns moments que els vilatans començaven tímidament a desempallegar-se de la tutela omnipresent dels senyors del castell, es decidiren a substituir l'antiga església parroquial per una altra de més àmplia i esplendorosa que es construiria seguint les regles de l'estil arquitectònic que es començava a imposar en aquell temps, el gòtic.

Sens dubte, amb la construcció del nou temple, aquells cardonins volien deixar ben palès, davant del poder feudal dels senyor del castell, la seva iniciativa i el seu nou protagonisme en els afers de la vila.

3. Aquest edifici religiós té dues portes. La de ponent dona a la Fira i resta inacabada; la del nord, la utilitzada més freqüentment, s'obri al costat del campanar romànic únic vestigi d'una església anterior.

* El gràfic IV correspon a l'entrada nord, on es pot observar una sèrie d'elements decoratius que caracteritzaven els portals gòtics. Relaciona cada element amb la fletxa corresponent.

GRÀFIC IV

columnes
arquivoltes
timpà
mènsules
llinda
capitell

* Quin tipus de gravat es va fer servir per ornamentar els capitells?

* Quins elements del campanar ens descobriren el seu origen romànic? Fes un dibuix de la torre i destaca aquests elements.

4. Cal entrar dins de l'església per constatar les característiques arquitectòniques.

* Quina de les següents descripcions d'edificis gòtics correspon a St. Miquel de Cardona:

(a) «...és de planta oberta, sense creuer i amb girola dins de l'àmbit poligonal de l'absis, dividit internament per divuit pilastres. Una trentena de finestralso ogivals i dues roses circulars donen llum a l'interior...»

(b) «...és de nau única, amb absis poligonal de set costats; amb capelles laterals entre els contraforts, i coberta amb tres trams, pràcticament quadrats, d'ogives...»

(c) «...és un edifici de cinc naus i presenta, a més, capelles laterals en tot el perímetre de la seva planta. Té girola amb capelles radials.»

5. En el gràfic V, s'hi reuneixen algunes de les característiques de l'estil gòtic que et poden ajudar a recordar les diferències amb l'estil romànic que ja hem vist a l'església de St. Vicenç de dalt del castell,

Cita-les, fixant-te especialment en la planta, la coberta, els arcs i els murs.

Davant de la porta nord hi ha la Plaça del Mercat que en altre temps va ser el centre econòmic de la Cardona medieval.

El mercat cardoní, que ja és esmentat en el segle X, encara perdura avui dia, ja que cada diumenge reuneix una bona quantitat de persones que, com els seus avantatpassats, intenten proveir-se dels articles necessaris per a la llar i per a la seva alimentació.

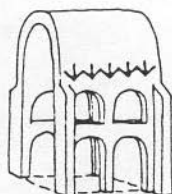
El seu origen s'hauria de buscar, d'una banda, en la necessitat que tenien els pagesos de l'extensa àrea rural que influeix Cardona, de vendre i comprar productes de tota mena i, de l'altra, en l'excepcional oferta de venda de sal que podia oferir aquesta vila.

6. Si aquest era el lloc escollit per celebrar-hi el mercat, no ens ha d'estranyar que hi hagi un carrer porticat amb l'objectiu de protegir de

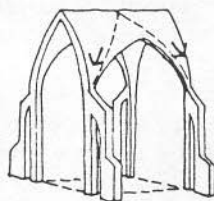
CARACTERISTIQUES DE L'ESTIL GOTIC

Bòveda de creueria i arcs boterells

la bòveda de canó exigia un recolzament continu en les parets laterals
Les finestres eren per això petites

la bòveda de creueria i els contraforts permetien la concentració dels esforços i obrir espais buits en els murs.

GRÀFIC V

les inclemències atmosfèriques aquelles activitats econòmiques tan importants per al desenvolupament de la vila.

Llegeix la següent descripció:

«A l'interior dels porxos, a la planta baixa de les cases, devia haver-hi les botigues fixes, de venda quotidiana, que el dia de mercat sols deurién augmentar la quantitat de productes a exposar. Algunes vegades (...) desplegarien en aquests dies taules i paradors de fusta adherits a les parets de les cases.

(...)

La part a l'aire lliure el dia de venda s'om-

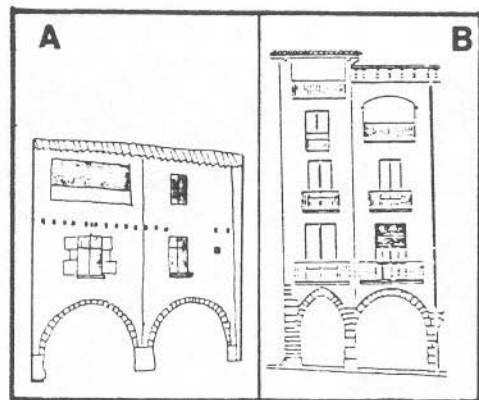
plia de bancs i taules, formant diverses rengleres, distribuïdes més o menys regularment».³

* Què creus que ha canviat actualment d'aquesta descripció? Quines activitats s'hi desenvolupen, avui dia?

7. Observa els dos parells de cases del gràfic VI.

* Quin dels dos grups de cases són de la Plaça del Mercat de Cardona? A quins números corresponen?

3. VILÀ VALENTÍ, J., *El món rural a Catalunya*, Curial, Barcelona 1973, pág. 59.

GRÀFIC VI

Quin grup de cases et sembla més antic? Què t'ho fa suposar?

* Assenyala en el gràfic III les característiques del carrer Escassany que ve a continuació de la Plaça del Mercat.

Després d'analitzar la Plaça del Mercat, baixarem pel carrer Escassany i pel carrer Graells fins desviar-nos cap a la dreta per tal de

sortir d'allò que era el nucli antic i poder tornar a entrar per un dels portals que encara perduren de les muralles medievals.

8. El portal de Graells, que s'ha reconstruït fa poc, és l'únic que queda dels cinc o sis que tenia el clos emmurallat de la vila i era l'inici del camí del nord, el que menava a Solsona.

Fes un dibuix de la façana exterior.

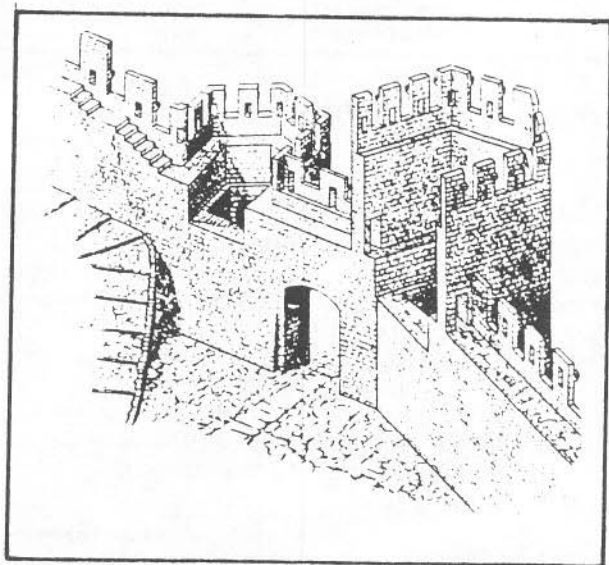
* Observa la reconstrucció que s'ha fet de la part de dins del portal (gràfic VII). Quines funcions tenien aquestes construccions? Què t'ho fa pensar?

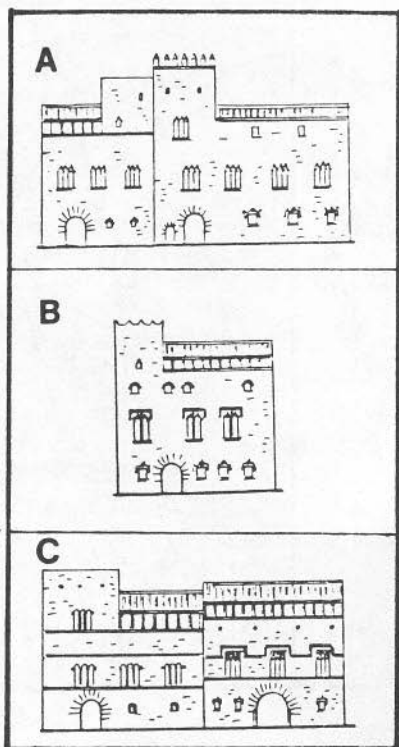
9. La primera casa que hi ha a mà dreta és el Casal de Graells. És un edifici d'estil gòtic que encara conserva una part del seu anterior esplendor i ens pot servir per observar l'estil arquitectònic que agradava les famílies adinerades de l'època baix-medieval.

* Omple una graella com la de l'exercici núm. 1 per fer un resum de tots els elements sobressortints. Quins ens demostren que l'edifici corresponia a una família rica?

* Fes una esquema parcial dels més representatius.

GRÀFIC VII

GRÀFIC VIII

10. Els edificis que s'observen en el gràfic VIII corresponen a palaus gòtics que si fa no fa s'ajusten a la següent descripció: «...a la façana una porta amb arc de mig punt i grans dovelles, finestres triforades (especialment a la planta noble o primer pis), i a dalt una galeria oberta o solana».⁴

* És un dels dibuixos el Casal de Graells o n'hi ha cap que s'hi assembla? Explica-ho detalladament.

* Assenyal a la graella corresponent (gràfic III) les característiques del carrer Graells.

A continuació podem seguir el caminet de pujada que surt del costat dret del Casal i que segueix la muralla. D'aquesta manera podrem observar la part posterior de les cases i constatar com han estat espais dedicats a hortets familiars. Finalment arribarem al carrer Nou que, com el seu nom ens indica, està inclòs en una zona de l'eixample medieval, resultant d'urbanitzar els vessants del turó de l'hospital.

Al començament del carrer encara resten algunes cases que ens poden servir per analitzar els habitatges que ocupaven les famílies pageses de nivell econòmic baix-mitjà.

11. Ens pot servir com exemple la casa núm. 24

* Fes un esquema de la façana. Fes un detall de la porta. De què és la llinda?

* És adequada la següent descripció referida al model de casa d'època medieval? Explica-ho.

«...parcel·la estreta i profunda. La distribució de l'espai, planta baixa utilitzada com a estable, planta primera habitada pels seus propietaris, i planta "solana" o porxada per a magatzem de farratge».⁵

* Quins materials es van fer servir per a la construcció d'aquestes cases antigues? Tots els pisos són fets del mateix? Explica-ho

* Observa també les cases dels números 26 o 9. En conjunt, s'assemblen a alguna del gràfic IX? Per què? De les del dibuix, quina et sembla més antiga? Per què?

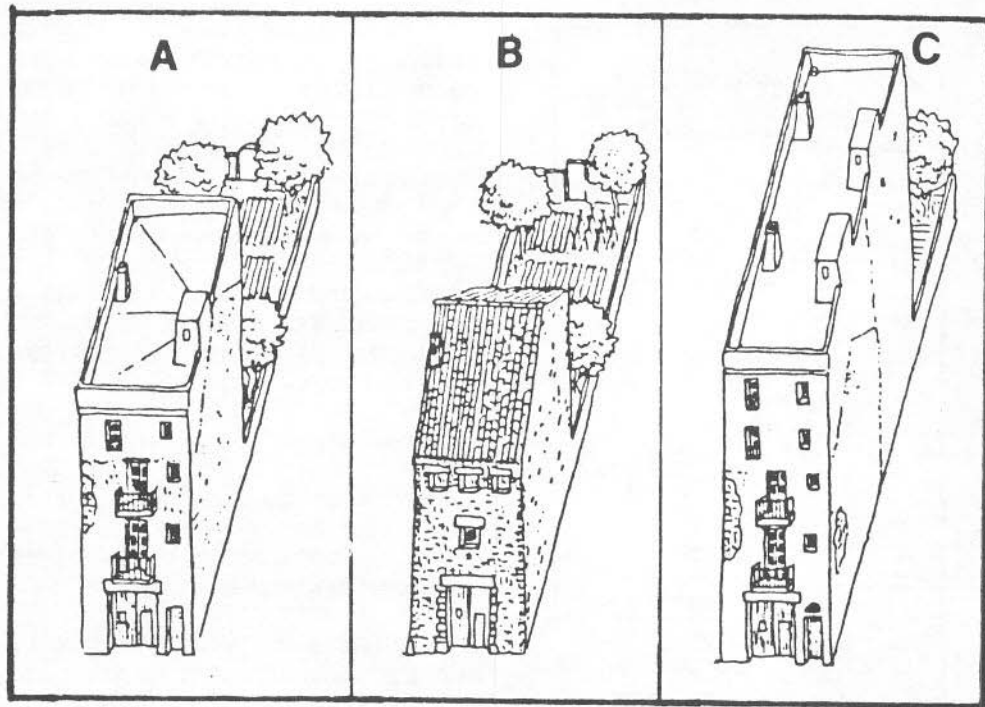
12. A la meitat del carrer Nou, a mà dreta, pujarem per un carreró per arribar al carrer del Pujolet, que és un exemple de carreró antic, sense edificis esplendorosos, però que ens pot ajudar també a entendre com eren, en aquells temps medievals, la majoria dels carrers.

* Omple la graella dels carrers (gràfic III).

* Ara ja podries fer un resum de les característiques generals dels vials medievals.

4. CIRICI, A., *Barcelona Pam a Pam*, Teide, Barcelona 1971, pág. 71.

5. PRUNES, M. A., *Projecte de restauració de les porxades del carrer Escassany, plaça del Mercat. Cardona*. «Butlletí», 4. Patronat Municipal de Museus. Cardona, pág. 84.

GRÀFIC IX

El Pujolet desemboca al carrer Major i cap a l'esquerra arribarem a l'esplanada de la Fira, donant per acabat el nostre itinerari per la Cardona medieval.

DD.AA. *La construcció de la Seu de Manresa. L'art gòtic*. Graó/Dip. de Barcelona, Barcelona 1989.

Bibliografia

- BACH, A. *Cardona. Villa ducal*. Cardona, Centro de Iniciativas y Turismo de Cardona, 1977
- BALARI, J.; BASTARDES, A.; GUITART, X. *Estudi històrico-arquitectònic del conjunt d'edificis parroquials de St. Miquel de Cardona*, Cardona 1985.
- CASAS, M. *Els habitants de Cardona i les seves activitats econòmiques al voltant de 1400*. «Cardener», 2. Cardona 1985.
- SERRA VILARÓ, J. *Els senyors de Cardona*, Tarragona 1966.
- DD.AA.. «Cardona», *Història del Bages*. Ed. Parcir, Manresa 1987.

FONTS DELS GRÀFICS

- GRÀFIC I: PATRONAT MUNICIPAL DE TURISME DE CARDONA
- GRÀFIC II: ESQUIUS, M. E.; GARRIGA, M., *L'estudi de l'Alta Edat Mitjana a partir del medi*, Cardona (treball mecanog.) 1984.
- GRÀFIC V: DD.AA., *Materials per treballar el Feudalisme*, ICE de la UAB, Bellaterra 1990.
- GRÀFIC VIII: CIRICI, A. *ob. cit.* 1971

Francesc Comas i Closas

C. P. Puigberenguer. Manresa

Josep Antoni Serra i Santallúcia

C. P. Mn. Gibert Sant Fruitós de Bages

Libres Barcanova

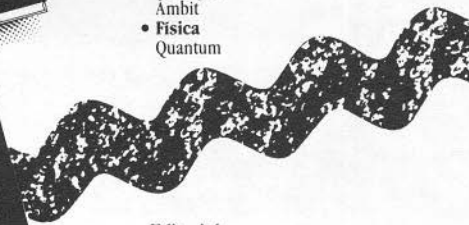
L'alternativa
renovadora i
pedagògica
del COU en Català

Libres moderns i ben estructurats, amb
continguts renovadors i actualitzats, que
combinen rigor i claredat.

Curs 1990/91

- Llengua
Tornaveu
- Història del món contemporani
Annals
- Història de la filosofia
Diàleg
- Matemàtiques
Aresta I (Opcions A i B)
Aresta II (Opcions C i D)
- Biologia
Àmbit
- Física
Quantum

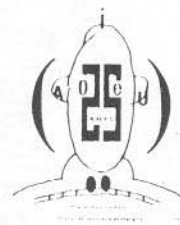
Editorial
BARCANOVA
La Renovació Pedagògica en marxa

25^{ena} Escola d'Estiu

Zona Universitària de Pedralbes

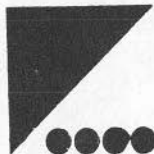
Barcelona, del 2 al 13 de juliol de 1990

Primera setmana

Organitza l'Associació de Mestres "Rosa Sensat"

	Dilluns 2	Dimarts 3	Dimecres 4	Dijous 5	Divendres 6
Hora 0 8:00 a 9:15 h.	ESPORT Curses de: volei-bol, atletisme, jocs d'aigua, del'escalar al grimpar..., amb esmorzar inclòs. Lloc: Pistes universitàries				
Primera hora 9:30 a 11:30 h	TEMA GENERAL: La Reforma del Sistema Educatiu				
	Els eixos de la Reforma en la seva dimensió qualitativa	El desplegament curricular en la Reforma. Des del disseny curricular als projectes curriculars de Centre	Formació inicial i permanent del professorat de cara a la Reforma	El model de Centre. Organització i funcionament	La relació escola-demandes socials
Segona hora 12:00a 1:30h.	CURSOS: La Reforma a l'escola: què, de quina manera, quan,...				
	Dinar				
Tercera hora 15:00 a 17:00 h	TALLERS I PRESENTACIONS DE MATERIALS, D'EXPERIÈNCIES...				

Segona setmana

Organitzen conjuntament l'AM "Rosa Sensat" i els MRP de Catalunya

	Dilluns 9	Dimarts 10	Dimecres 11	Dijous 12	Divendres 13
9:30 h.	Conferències per poder conèixer i analitzar la situació actual de l'Europa comunitària				
	Europa: marc polític, econòmic, social. Present i futur	Europa, realitat multicultural.	L'Escola l'any 2000.	Els recursos de la terra i l'Educació ambiental.	Tecnologia i educació.
12:00 h.	Presentació/exposició de projectes, programes, experiències, sobre els temes tractats a primera hora del matí.				
		<i>Taula Rodona:</i> Cooperació en el procés i el canvi educatiu.	<i>Taula Rodona:</i> L'educació vers un món millor.	<i>Taula Rodona:</i> La Reforma del Sistema Educatiu a diversos països europeus. Valoracions.	

16:00 h. **Visites** pedagògic-cultural
Programa d'activitats que s'ofereixen per donar a conèixer la ciutat i el seu entorn

Tota la setmana: **Exposició** permanent sobre l'organització educativa dels països de la C.E.E
Instal·lada a l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura

El vespres *Actes organitzats per les institucions que desenvolupen activitats de Formació Permanent: Associació de Mestres "Rosa Sensat", Col·legi Oficial de Doctors i Llicenciats, Escola d'Arts i Oficis de la Diputació de Barcelona, Escola Municipal d'Expressió i de Psicomotricitat, Escola Professional de la Dona de la Diputació de Barcelona, Escola Universitària de Formació de Professorat d'EGB Blanquerna, Federació de Moviments de Renovació Pedagògica de Catalunya. Institut de Ciències de l'Educació de l'UPC*

Sopar al Port de Barcelona amb cremat i havaneres.

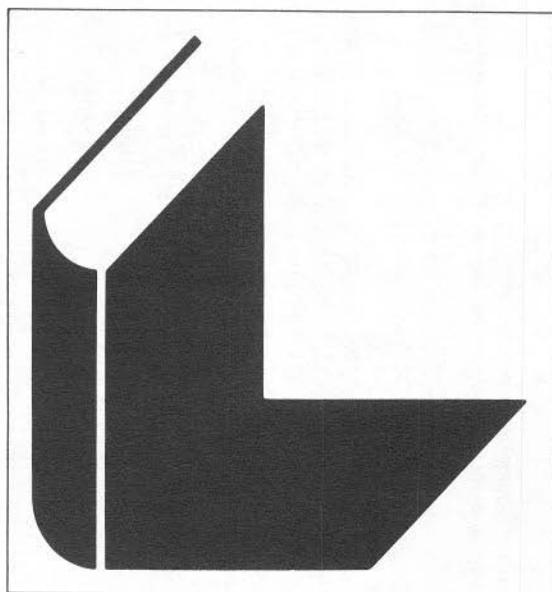
Espectacle de dansa contemporània al Teatre Grec.

Concert al Palau de la Música amb l'Orquestra Ciutat de Barcelona i la Corall St. Jordi.

Revetlla al Poble Espanyol.

Barcelona

26 de Juny – 30 de Juny, 1990
Palau de la Metal·lúrgia
Fira de Barcelona

Liber'90

8º Saló Internacional del Libro

HO ORGANITZA:

HO PROMOU:

Federación de Gremios de Editores de España

CORRESPONDÈNCIA:

Federación de Gremios de Editores de España
Juan Ramón Jiménez, 45 - 9.º Izqda.
28036 Madrid (España)
Tel.: (91) 250 91 05 / 250 91 03
Télex: 48457 FGEE E
Telefax: (91) 563 92 76

PATROCINEN:

Ministerio de Cultura
Dirección General del Libro y Bibliotecas
Instituto Español de Comercio Exterior
Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura
Ajuntament de Barcelona
Quinto Centenario
Gremi d'Editors de Catalunya

EL TANCAMENT DE L'ESCOLA DE MESTRES DE MANRESA

La història

L'Escola de Mestres de Manresa neix a l'estiu de 1977, fruit de l'entusiasme d'un grup d'estudiants de COU —avui tots ells mestres a la comarca del Bages— i d'un professor que aleshores tenia docència a l'Escola de Mestres Sant Cugat. Donat que el nombre d'alumnes que volia ingressar a Magisteri a la UAB superava amb escreix la capacitat d'espai i professorat de la Universitat, l'aleshores rector i avui conseller d'ensenyament de la Generalitat, Sr. Josep Laporte, juntament amb l'aleshores vice-rectora d'escoles universitàries, Sra. Pilar Benjam, varen autoritzar l'inici d'un primer curs de magisteri a Manresa, amb el compromís que s'intentaria aconseguir ben aviat la consolidació d'una escola pública de magisteri a Manresa. S'argumentà que hi havia prou alumnes a la zona i sobretot que una Escola de Mestres havia d'estar inserida al medi on després els futurs professionals havien de desenvolupar la seva tasca.

L'única contrapartida que la Universitat en un principi donava era una petita ajuda econòmica, que va durar tan sols cinc anys, i la docència d'un dels nou professors que requeria el pla d'estudis vigent. La resta de despeses ha estat sempre a càrrec dels alumnes amb la paradoxa que ha representat pertànyer a una escola pública de la UAB i haver de pagar mensualment una quota per cursar els estudis a Manresa. L'argument de la Universitat sempre

ha estat que viatjar fins a la UAB els costaria més diners i també més temps.

Sembla estrany que el que semblava que era imminent a l'any 1977 i ho ha anat semblant durant aquesta colla d'anys ha trobat ara la via més fàcil per desaparèixer.

Dos cursos més tard de la seva creació, des de l'Ajuntament de Manresa ja es feia la petició formal a la UAB, amb oferta de locals inclosa, perquè aquesta institució fes la petició a Madrid.

Des d'aleshores la Universitat anava posant pretextos legals sense jugar fort davant del MEC per aconseguir-ne l'aprovació. Primer era la LRU, després el decret sobre coordinació universitària i sobre creació de consells socials, i finalment l'aprovació dels estatuts de la UAB.

Una vegada tot això sobre la taula, és clar que les universitats existents no volien perdre part del seu pressupost perquè es destinés a una Escola de Mestres a Manresa, i per tant la Generalitat proposà la via de l'escola privada i defensà que els models existents eren fins i tot millors que els públics.

L'Ajuntament de Manresa, que en aquell moment era de majoria socialista, acceptà aquesta possibilitat, i quan des de l'escola se li proposà la creació d'una fundació pública que regís el centre, no ho aprovà, ja que no volia consignar en el seu pressupost cap partida per a estudis universitaris, ja que deia que no era competència seva.

Es prengué la via de la fundació privada com

a mal menor i es buscà la màxima participació pública: ajuntaments, universitat, entitats bancàries, etc.

Amb això ja som al 1986. Calia fer els tràmits a través del Patronat de la Fundació privada creada, però ara ja el temps corria en contra de l'Escola. Cada vegada hi ha més mestres en atur, cada vegada hi ha més llocs de Catalunya que demanen centres universitaris, cada vegada es planifica de manera més interessada (mapa universitari de Catalunya, quarta universitat, capitals de província, vegueries, etc.)

Des de Manresa la sensació és ja de desençís: el moment idoni per a la creació del centre ja ha passat. Entre tots l'han fet perdre.

El 1987 la majoria socialista de l'Ajuntament de Manresa es transforma en majoria convergent. L'esperança transmesa pel nou equip de govern és desmesurada. Les seves gestions són de la Generalitat a la Universitat i viceversa. Finalment, des de l'Escola es demana una reunió de totes les parts per prendre una decisió que sigui vinculant per a tots: o tancar, o legalitzar la situació. Així és com es veu sobretot a la Universitat.

A l'abril del 1988 es produeix aquesta reunió conjunta i allà la Generalitat ja diu que una Escola de Mestres sola no la pot crear perquè ara ja no en falten, de mestres, però que és possible reconvertir l'existent en una escola que imparteixi tres diplomatures: treball social, educador social i magisteri, amb la finalitat d'anar traspasant l'alumnat cap a les diplomatures amb més demanda en el mercat laboral.

Comencem de nou, doncs, els tràmits per sol·licitar ara una escola amb tres diplomatures. Això vol dir canvi dels estatuts i dels membres de la Fundació; vol dir nova preparació de les memòries pertinents amb tots els requisits per presentar de nou la proposta.

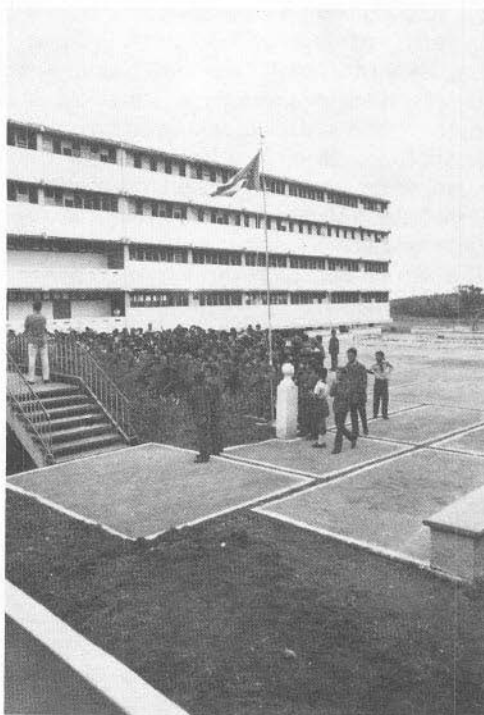
A la primeria de 1989 l'Ajuntament rep una nova sol·licitud per crear una Escola d'Infermeria, que tot seguit adreça a la Universitat, la qual diu que primer cal resoldre el tema de l'Escola de Mestres i l'Ajuntament proposa la tramitació conjunta d'ambdues peticions. D'acord amb aquesta segona visió, l'Escola d'Infermeria se serveix —per agilitar els tràmits de la seva crea-

ció— de tota la feina feta per l'Escola de Mestres per dotar d'estudis universitaris a la ciutat.

El setembre del 1989 entren els dos documents a la UAB i són aprovats per la Junta de Govern i pel Consell Social. És llavors que està a les mans de la Generalitat, la qual espera a la primeria de febrer de 1990 per aprovar una Escola d'Infermeria i negar l'existència de l'Escola de Mestres de Manresa.

L'actualitat

Després d'haver passat més d'un miler d'alumnes per l'escola; haver organitzat un curs d'especialització en pre-escolar, modalitat presencial amb més de 40 mestres; d'haver intentat la realització del pla especial de magisteri per a educadors de llars d'infància; d'haver

preparat per al seu inici a Manresa l'especialitat de primera etapa; d'haver promocionat la biblioteca Pere Vergés especialitzada en temes pedagògics, amb més de 6.000 llibres; d'haver participat en la promoció dels serveis educatius que avui hi ha a la comarca: Centre de Recursos Pedagògics del Bages, l'Equip d'Assessorament Psicopedagògic, l'Oficina Gestora d'Ensenyament, Aplec de Mestres del Bages; d'haver participat en el pla de formació permanent del professorat; d'haver organitzat exposicions, conferències, obres de teatre, etc...; després de tot això, l'Administració decideix obviar-ne l'existència, desaprofitant l'experiència i deixar perdre el caliu educatiu creat i reconduir-lo d'una banda cap a la formació permanent dels professionals de l'ensenyament que tan necessari sembla des de l'Administració en aquest moment, i de l'altra cap a branques universitàries de caràcter psico-sòcio-pedagògic que potser són més necessàries per al mercat laboral actual.

Les respostes

Els que vivim la situació des de dins, segurament que hem vist el problema d'una manera particular i així ho hem anat expressant en el transcurs de quasi tretze anys d'existència. Per a nosaltres, evidentment, ha representat no tan sols un lloc de treball, sinó també la possibilitat de construir amb molta il·lusió una escola de mestres tal i com la volíem, treballant en equip, amb la màxima participació de tots, amb les activitats paral·leles que en cada moment ens semblaven més idònies, etc. És cert que el fet de ser una escola petita ens ha permès de trobar-nos-hi com a casa i això ha donat lloc a un caliu gairebé romàntic que ens ha fet aguantar

i perseverar malgrat l'hostilitat mostrada reiteradament per l'Administració.

Les respostes dels que han estat a l'entorn de tot això s'han fet esperar i en alguns casos han estat mudes: el mateix Patronat de la Fundació Universitària del Bages n'és un exemple, a banda d'altres col·lectius que s'han despertat més tard, com són els partits polítics. Altres, com l'única escola universitària existent a la comarca, no s'han pronunciat o bé simplement han aprofitat l'ocasió per demanar més representativitat al si del Patronat de la Fundació. El mateix han fet els sindicats.

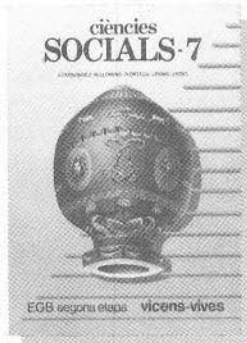
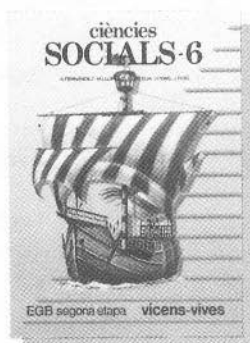
Els equips de govern de l'Ajuntament de Manresa i del Consell Comarcal no han fet més que justificar la decisió presa per la Generalitat i mostrar-se satisfets d'haver aconseguit una Escola d'Infermeria.

La Universitat —havent coincidint amb un canvi d'equip rectoral— no ha fet més que procurar que el tancament de l'expedient quedés cobert i ben cobert. Un altre cas seria l'Escola de Mestres Sant Cugat, que ha mostrat —en uns moments més que en altres— suport i, sobretot últimament, interès per l'assumpte, malgrat que potser la solució no estava massa en les seves mans.

La resposta més clara ha estat la dels alumnes i ex-alumnes, que estan indignats per la decisió i que en definitiva són els que més se n'han ressentit, donat que per a ells sí que l'escola ha significat i encara significa quelcom. Des del punt de vista dels alumnes, al repartiment dels llocs universitaris de Catalunya i a les dificultats per accedir a la carrera desitjada s'hi suma la desigual manera com l'Administració tracta els ciutadans.

Josefina Recasens

ciències SOCIALS-6-7-8

Inclou els últims
esdeveniments dels
països de l'est.

Tracten els continguts de geografia, història i trets socio-culturals
de Catalunya assenyalats a l'ordre de 25 de juliol de 1988
(DOG de 8.8.88)

garantia vicens-vives

A **vicens-vives** ens dediquem exclusivament a l'ensenyament. Sabem que els llibres d'E.G.B s'han de posar constantment al dia. Textos coordinats amb el Cicle Mitjà, el Batxillerat i la FP. Amb els continguts clars i amb un llenguatge rigorós.

Amb activitats, resums, il·lustracions, mapes, guies, etc. Llibres que mereixen la vostra confiança. Els llibres **vicens-vives** són uns bons llibres. Com les **Ciències Socials** de Segona Etapa d'EGB. Llibres que són renovats constantment. Llibres amb una plena garantia.

vicens-vives
garantia de continguts

PEDAGOGÍA 90 ENCUENTRO DE EDUCADORES PARA UN MUNDO MEJOR

A principis del mes de febrer vam assistir com a representants de la Federació de Moviments de Renovació Pedagògica al congrés «Pedagogía 90. Encuentro de Educadores para un mundo mejor», que es va celebrar a Cuba. Els nostres objectius eren conèixer la realitat del sistema educatiu cubà i realitzar contactes amb altres ensenyants dels països de Centre i Sud-amèrica. Els darrers esdeveniments que han tingut lloc en els països de l'Est, des de finals de l'any passat, obrien un cert interrogant respecte a l'interès que podia tenir aquesta visita, en un moment en què el règim cubà és criticat obertament per la majoria de països de la nostra «òrbita».

Tot i aquesta pressió ideològica «europeïsta», la visita ha tingut molt d'interès pel que ha suposat de contacte amb unes realitats educatives molt diverses. Diversitat que s'ha complementat amb l'evidència que alguns problemes, algunes angoixes i preocupacions dels mestres són molt semblants a les que tenim aquí, malgrat les diferències de les situacions de partida.

No vam tenir temps —el període d'una setmana se'ns va fer curtíssim— de conèixer a fons aquestes realitats. Però vam tornar amb la certesa que no podem analitzar-los fora del seu context. Cal entendre-les en funció del procés de creixement, de la seva història, dels canvis realitzats, i no solament utilitzant els nostres paràmetres «europeus», que ens porten a emetre judicis absoluts menyspreant els processos que han donat lloc a una situació determinada.

En el seu context, l'educació a Cuba gaudeix d'una situació privilegiada respecte als països que l'envolten. Les diferències són abismals i és aquesta una de les causes per les quals Cuba encara és un exemple per als mestres i ensenyants d'aquests països. Sense entrar amb més detall, i des d'un punt de vista només quantitatiu, assenyalaríem la xifra de 290.000 educadors per a 10 milions d'habitants. Doble percentatge de la xifra que tenim a Espanya.

Des d'un punt de vista històric, l'evolució de l'educació a Cuba ha estat molt accelerada. Durant els primers anys de la revolució la tasca fonamental va ser l'alfabetització i l'escolarització del conjunt de la població. Assolit aquest objectiu, resten sobre la taula els objectius més qualitius i també de més difícil solució. Potser l'interès d'aquests congressos ha estat posar a debat i entrar en contacte amb altres realitats, cosa que podia permetre un avenç en la solució dels problemes actuals. Però la mateixa estructuració del Congrés ho ha impedit: l'excés de predomini de les experiències cubanes, la poca selecció del conjunt de comunicacions i ponències, els debats dels grans temes abordats únicament des d'una perspectiva cubana, etcètera.

Ens sorprenia, però, la prioritització absoluta dels temes educatius en el conjunt de les accions del govern. A pesar de tots els dèficits, sabent que moltes vegades hi ha altres problemes també prioritaris que cal solucionar, l'inte-

NOVETATS INFANTILS

LLIBRES DEL SOL I DE LA

EL MÓN INVENTAT, Joles Sennell.

Dibuixos de Miquel Calatayud.

Hi ha coses que s'expliquen precisament perquè mai no han passat i mai no passaran. N'hi ha d'altres que s'expliquen perquè van passar, passen o passaran alguna vegada. Però també n'hi ha que s'expliquen perquè mai no passen ni mai puguin passar. Aquest és el repte de Joles Sennell.

CLOC, CLOC, Maria Assumpció Ribas.

Dibuixos de Marta Balaguer.

Una història de gallines i pollets, escrita amb un domini sorprenent del llenguatge i de les tècniques expressives.

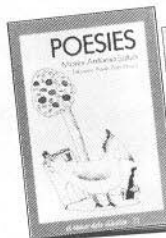
LA LLÀGRIMA DEL SOL, Joles Sennell.

Dibuixos de Carme Peris.

Un joc nou de l'Aran, en Marc i en Cesc, amb tota la fantasia d'en Joles Sennell.

EL SOMNI DE L'ARBRE, Text i dibuixos d'Antoni Castell-Rey.

Les aventures i desventures d'un arbre vell a qui entusiasma ven les històries de pirates i bucaners.

el tinger dels clàssics

POESIES, Maria-Antònia Salvà.

Dibuixos de Pavla Reznicková.

Antologia representativa de la millor poesia catalana de tots els temps.

DOS CONTES, Joaquim Ruyra.

Dibuixos d'Irene Bordoy.

Dues peces significatives d'un dels millors prosistes catalans del segle XX.

LA PALMERA, Carme Casas i Mas.

Dibuixos de Montse Ginesta.
Una senyora molt alta —la Palmira— vista per un nen molt petit, que vol entillar-se-li a l'espatlla.

UN BERENAR A CASA L'ÀVIA PEPA, Esther Prim.

Dibuixos de Jama.
L'àvia Pepa, la Lola, en Panxaccontenta i els patapums.

PUBLICACIONS DE L'ABADIA DE MONTSERRAT

Distribució: L'Arc de Berà - Centre Difusor d'Edicions Catalanes
Lleida, Td. 14 - Tel. 300 32 51 / 300 33 00 - 08005-Barcelonès

rès per elevar el nivell cultural de la població, dels ensenyants, per perfeccionar el seu sistema educatiu, per aconseguir resultats cada vegada millors, fa que l'educació passi per davant, fins i tot de la sanitat, per posar un exemple d'un altre sector que es potencia d'una manera inequívoca.

Ens vam interessar pel funcionament de la formació permanent dels mestres. Vam poder observar l'interès per augmentar la formació inicial dels educadors, a més de la tasca d'introducció de noves àrees de treball o perfeccionament de la pròpia tasca. Parlant, però, amb els responsables, trobàvem a faltar els temes més «generals», la reflexió sobre la pròpia tasca docent, les anàlisis sobre el paper de l'escola i l'educació en el marc cultural, etc. Tampoc no vam tenir notícia del tractament de temes transversals a les mateixes àrees.

També vàrem observar alguns fets contradictoris. L'existència d'un llibre únic (d'una única proposta curricular) per a cada nivell i assignatura. Al costat d'aquest fet, que no lliga amb la nostra tradició més «plural», el fet que aquest llibre és discutit, reformat i esmenat, en seminaris permanents en els quals treballen conjuntament els autors dels textos amb els mateixos mestres que l'han d'utilitzar. Un altre aspecte és el sistema de control i avaluació de la funció docent, de caràcter fonamentalment intern i relacionat directament amb l'estatus professional, laboral i econòmic.

Contacte amb altres realitats

Al Congrés també hi van assistir mestres de Mèxic, Veneçuela, Colòmbia, Equador, Brasil, entre d'altres països. El contacte amb aquests educadors ens va portar l'evidència que, malgrat les distàncies, molts dels problemes són semblants o idèntics: que, en tot cas, varien les circumstàncies concretes, però les problemàtiques de fons, aquelles preguntes que ens fem de vegades i que, sovint, deixem sense resposta, són les mateixes.

M'agradaria destacar-ne algunes.

Tot just ara estem descobrint i entrant en de-

bat en el tema del pluriculturalisme. A partir de la reflexió sobre la normalització lingüística i tenint en compte les onades migratòries que ens estan arribant, aquest tema és una preocupació creixent de molts sectors de professionals. Preocupació idèntica als ensenyants i organitzacions de l'Equador, Veneçuela o Perú, que es formulen les mateixes preguntes que nosaltres: sectors minoritaris, cultures oprimides que volen accedir a la cultura oficial per intentar perdre el seu «status», administracions que volen potenciar, ara que potser ja és massa tard, aquestes cultures «indígenes», reflexions sobre la influència d'altres cultures internacionalitzades en la concreció dels propis models culturals. Com s'interrelacionen tots aquests elements culturals? Quins elements de progrés trobem en els diversos móns culturals? Dubtes i qüestions que nosaltres, aquí, també ens estem formulant. Potser l'excepció, en aquest tema, és la mateixa Cuba, per la uniformització cultural que el seu procés de colonització va provocar.

La major part d'administracions educatives dels països llatinoamericans estan immerses en la realització de reformes del sistema educatiu, generals o parcials. La necessitat d'adaptar aquests sistemes a les noves realitats institucionals i econòmiques fa necessària aquesta Reforma. D'alguna manera, els governs d'aquests països entenen que l'educació és un factor clau del desenvolupament del país i intenten jugar la carta de la reforma. És l'intent de sortir de la situació de subdesenvolupament i dependència en què es troben. Cuba també està en plena reforma, basada fonamentalment en el fet de completar les etapes d'escolarització i en altres canvis en el camp metodològic i de continguts.

Un altre aspecte sobre el qual també podem establir comparacions és la preocupació per les diverses organitzacions d'ensenyants sobre quin és el tipus de treball que han de desenvolupar. La reflexió sobre les mateixes plataformes reivindicatives, el fet de treballar conjuntament els aspectes laborals i els aspectes professionals (exemplificat molt coherentment pel sindicat de mestres de São Paulo i pel corrent

democràtic el Sindicat d'ensenyants de Mèxic) eren reflexions que ens acostaven de nou. En aquells països, hi ha unes grans contradiccions a nivell sindical pel fet que moltes de les seves «direccions» col·laboren amb el govern i, fins i tot, estan controlades per la mateixa Administració. Això no ha impedit que grans col·lectius de treballadors de l'ensenyament hagin protagonitzat lluites molt dures per la millora de les seves condicions laborals (Colòmbia, Equador, etc.).

Per acabar, una darrera semblança, un últim contrast. Les diferències entre els discursos que provenien de l'Administració i, fins i tot, de la Universitat, i el que realitzàvem els mateixos mestres. L'Administració, sigui del país que sigui, efectua un discurs triomfalista, basat en el que volen fer, en xifres i perspectives de canvi. La Universitat (amb l'excepció d'algun organisme i professionals, més o menys autònoms) fa un discurs de poc interès per als mestres, de laboratori, allunyat de la preocupació de la majoria. Els ensenyants, salvant també excepcions, fan una reflexió realista, de vegades, tot s'ha de

dir, excessivament pessimista, però partint dels problemes reals i amb la preocupació constant per avançar i millorar la situació de l'escola.

Després de vuit dies viscuts intensament, ens van quedar una dotzena d'adreces, la possibilitat de tornar-nos a trobar i poder parlar de temes «comuns», de poder dibuixar de nou un mateix futur...

Sortíem de Cuba amb el desig que la raó i el sentit comú ajudi a evolucionar aquell bell país del Carib i que, en un futur no gaire llunyà, pugui desenvolupar tota la riquesa i potencialitat acumulada en aquests anys. Que no es perdés l'esforç de deu milions de cubans per fer un món millor. Que poguéssim tornar a Cuba el 1993, havent superat la incerta situació actual. Això pensàvem, mentre l'avió passava per darrer cop sobre l'Havana, enfilant el seu camí definitiu cap a Europa.

Joan Domènech

President de la Federació
de MRP de Catalunya.

Abril 1990

**NOVETAT
CURS 1990-91**

PON I TRES PON I QUATRE

Pon i 3 i Pon i 4 són llibres amb programació en espiral i amb temes d'aprenentatge matemàtic basats en l'acció reflexiva dels nens i de les nenes sobre els objectes concrets de la realitat.

PON I CINC

Pon i 5 és, a més, la recapitulació i sistematització dels coneixements adquirits en els cursos anteriors. És, també, la iniciació als processos d'abstracció preparatoris per a l'etapa següent.

8 OPERACIONS

1. Recorda:
1. demora 10 unitats.

2. Fixa't en la mètrica que transformo.
Cada bola negra en 10 de blaves.

3. Observa 3 desenes
de 10 boles (blaves):
100 boles.

4. Observa 3 desenes
de 10 boles (blaves):
100 boles.

5. Observa 3 desenes
de 10 boles (blaves):
100 boles.

6. Observa 3 desenes
de 10 boles (blaves):
100 boles.

7. Observa 3 desenes
de 10 boles (blaves):
100 boles.

8. Observa 3 desenes
de 10 boles (blaves):
100 boles.

editorial cruïlla

Comercialitza:
CESMA, S.A.
Progrés, 294-296 tel. 383 10 11
08912 Badalona (Barcelona)

empeye

Guski, Rainer. *El ruido. Efecto de los ruidos no deseados*. Barcelona: Ed. Herder, 1989 (Biblioteca de Psicología)

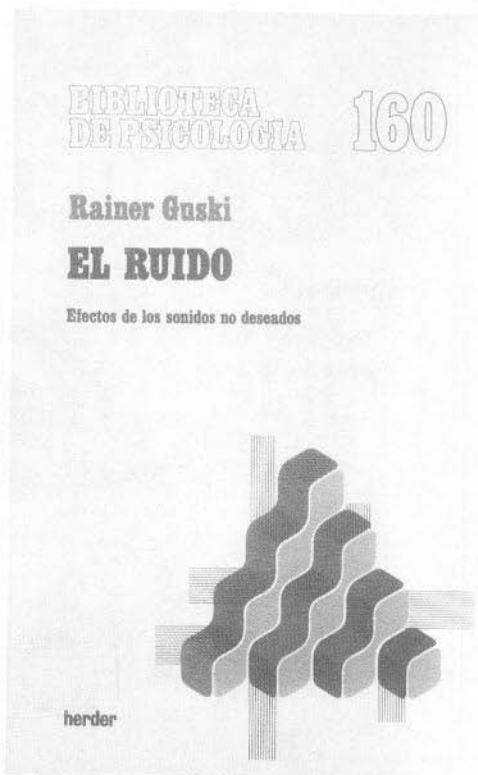
L'autor d'aquest llibre ha dedicat vint anys a una investigació intensa sobre el problema del soroll, cosa que l'ha convertit en un expert del tema.

Amb un llenguatge assequible i amb una gran profusió d'exemples, ens fa conscients de com resulta de nociu per a la salut el fet d'estar exposats permanentment als sorolls de l'ambient. N'analitza l'efecte més conegut i mèdicament classificable, que correspon a la pèrdua de capacitat auditiva, la qual implica una disminució irreparable i permanent de la sensibilitat absoluta de l'oïda. Estableix la relació entre la freqüència i la intensitat del soroll i la pèrdua de capacitat auditiva. Per la seva banda, la pèrdua d'agudeses acústica té conseqüències en molts camps de la vida, com poden ser la comunicació de les persones (una comprensió més dolenta del llenguatge parlat).

Els sorolls perturbadors comporten molts problemes psiquiàtrics, començant per la profunditat del somni, nerviosisme creixent, cefalees, irritabilitat i abatiment, a més de malalties circulatòries (hipertensió arterial) detectades fins i tot en escolars que viuen en carrers de circulació intensa.

L'autor destaca també l'alteració del rendiment personal com a conseqüència directa del soroll i, en els escolars que viuen i estan escolaritzats en zones de sobrecàrrega elevada de sorolls, els problemes d'aprenentatge.

Després de desgranar un per un els perjudicis psíquics, mèdics, socials, econòmics que ocasiona el soroll, Rainer Guski ens ofereix una sèrie de solucions i consells pràctics molt d'a-

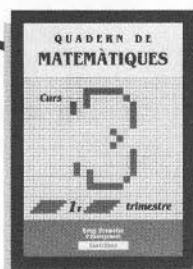

grair. Ens informa sobre importants institucions i associacions dedicades a la protecció contra el soroll que hi ha, per exemple a l'Alemanya Federal i ens insta, alhora, a unir-nos en la lluita per aconseguir millores en aquest camp, obligant les autoritats a intervenir en un afer que afecta tots els ciutadans.

Luisa Fernández

Complementaris E.G.B.

QUADERNS DE MATEMÀTIQUES

Cicles Inicial i Mitjà

Tres quaderns per a cada un dels cursos dels Cicles Inicial i Mitjà per adquirir i consolidar el domini del càlcul i dels conceptes matemàtics. Els apartats bàsics d'una unitat són: presentació i exercicis, problemes, gràfics, experiències i jocs i entreteniments matemàtics.

PINTA i DIBUIXA

Cicles Inicial i Mitjà

Una sèrie de cinc quaderns per treballar sistemàticament i progressivament totes les destreses, tècniques i materials necessaris per dominar el dibuix i la pintura.

QUADERNS D'ORTOGRAFIA

Cicle Mitjà

Nou quaderns -tres per a cada curs del Cicle Mitjà- per treballar les dificultats ortogràfiques més importants del vocabulari d'aquest cicle. Tenen com a característiques més importants: el caràcter cíclic, la metodologia autocorrectiva i l'originalitat de les activitats.

**Grup Promotor
d'Ensenyament**

Santillana

Novetats '90/91

2^{on} EGB-Col·lecció DELTA

A TEIDE continuem treballant per a una escola participativa.

Aquest curs incorporem el 2^{on} d'EGB a la Col·lecció DELTA.
Us presentem el nou material escolar per al 2^{on} curs d'EGB DELTA:

- LLENGUA • EXPERIÈNCIES • MATEMÀTICA

També teniu a la vostra disposició aquestes mateixes matèries, per al 1er d'EGB.
Cadascuna es compon de tres quaderns trimestrals.

A TEIDE creem material escolar per a una ensenyança actualitzada i eficaç.

TEIDE, EGB AL DIA.

ALTRES NOVETATS

CORREDOR-MATHEOS, José. *El juguete en España*. Madrid: Espasa Calpe, 1989

Extracte de l'índex:

El juguete tradicional: ensayo de clasificación, juguetes de simulación, arrastres, juguetes musicales; El juguete en la historia; La industrialización del juguete; La edad de plata del juguete; El juguete en la postguerra.

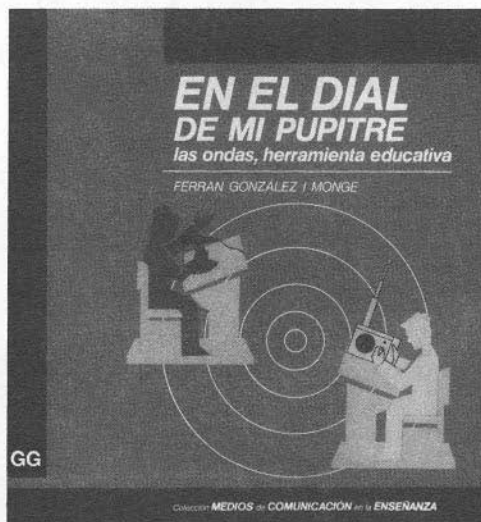
EASTWOOD, John; MACKIN, Ronald. *A Basic English Grammar*. Oxford: Oxford University Press, 1987

GIROUX, Henry A. *Los profesores como intelectuales: hacia una pedagogía crítica del aprendizaje*. Barcelona: Paidós; Madrid: MEC, 1990 (Temas de educación; 18)

Extracte de l'índex:

Sección primera: Repensado el lenguaje de la instrucción escolar: hacia una nueva sociología del currículum, educación social en el aula: la dinámica del currículum oculto, la superación de objetivos de conducta y humanísticos; Sección segunda: Alfabetización, escritura y política de sufragio: los profesores como intelectuales transformativos, estudio curricular y política cultural, necesidad de los estudios culturales, la educación del profesor y la política de reforma democrática, crisis y posibilidades de la educación pública, reproduciendo la reproducción: la política de «encasillamiento», Antonio Gramsci: la escuela al servicio de una política radical, solidaridad, ética y posibilidad en la educación crítica.

GONZÁLEZ I MONGE, Ferran. *En el dial de mi pupitre: las ondas, herramienta educativa*. Barcelona: Gustavo Gili, 1989 (Medios de comunicación en la enseñanza.

Extracte de l'índex:

El fenómeno físico de la radiodifusión: el sonido, ondas electromagnéticas, la transmisión radiofónica; Infraestructura de una emisora: secciones y departamentos, aparatos y materiales; Cómo construirse una emisora; Tipos de programas; Técnicas que inciden en la confección de un programa; Cómo se hace un programa; El aprovechamiento didáctico.

HOPKINS, D. *Investigación en el aula: guía del profesor*. Barcelona: PPU, 1989 (Investigación e innovación educativa; 1)

Extracte de l'índex:

El porqué de los profesores como investigadores en el aula; La investigación-acción y la investigación en el aula por los profesos-

res: modelos de investigación-acción, crítica de la investigación educativa en la acción, la investigación en el aula realizada por profesores; El planteamiento del problema: La recopilación de datos; La observación en la investigación de aula; El análisis de datos de la investigación en el aula; Mantenimiento de la acción.

MARTÍNEZ I ROIG, Antoni. *Maltractament d'infants*. Barcelona: Alta Fulla, 1989 (Cultura Popular; 7)

Extracte de l'índex:

El fenomen dels maltractaments; Definició i diferents tipus de maltractaments; Manera d'arribar a diagnosticar els casos; Mesures terapèutiques; Prevenció dels maltractaments.

Nuevo método para la enseñanza de la geografía. Barcelona: Teide, 1989

(Unesco: Programas y métodos de enseñanza)

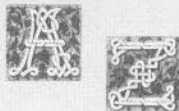
Extracte de l'índex:

Fines y valores de la educación geográfica; Desarrollo mental y aprendizaje de la geografía; Acerca de las estrategias de enseñanza y aprendizaje; Resolución de problemas reales; Recogida de información; Tratamiento de información; El estudio de las relaciones y las construcciones de modelos mediante el análisis de mapas y muestras fotográficas; La gestión de los recursos de aprendizaje; La programación en geografía; La evaluación de la educación geográfica.

RASPALL I JUANOLA, Joana; MARTÍ I CASTELL, Joan.

Diccionari d'homònims i parònims

Joana Raspall i Juanola
Joan Martí i Castell

BARCANOVA
EDUCACIÓ

Diccionari d'homònims i parònims. Barcelona: Barcanova, 1988 (Barcanova educació)
SABATER, Ernest. *Diccionari ideològic*. Barcelona: Barcanova, 1990.

Biblioteca Rosa Sensat

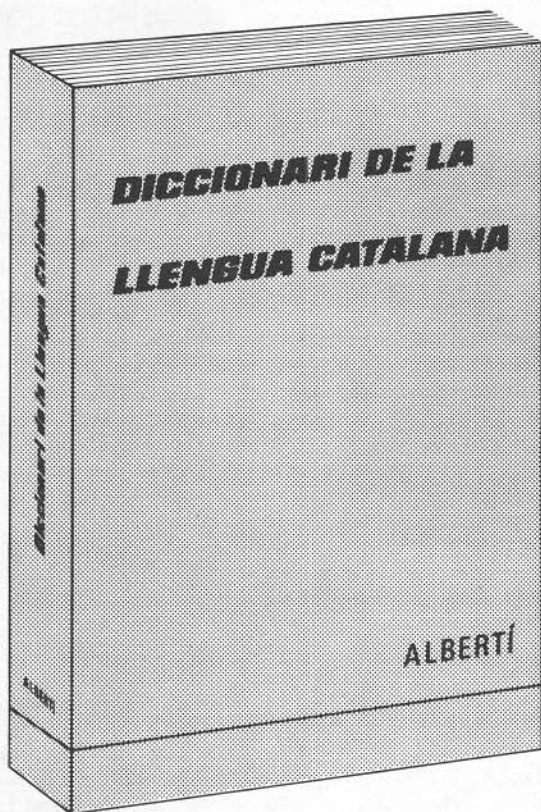
Abril 1990

D I C C I O N A R I S

A L B E R T Í

**DICCIONARI DE LA
LLENGUA CATALANA**

25.ª edició, 1.330,- ptes.

**Castellà-Català
i Català-Castellà
Gros**

17.ª edició, 3.970,- ptes.

**Castellà-Català
i Català-Castellà
Mitjà**

9.ª edició, 1.580,- ptes.

**Castellà-Català
i Català-Castellà
Petit**

9.ª edició, 1.150,- ptes.

ALBERTÍ • Editor / Trafalgar, 76 - 08010 Barcelona

ALIBÉS RIERA, M. D.; JAN, *Com es fa un còmic*, Onda: Barcelona, 1990 (Col. L'espill).

Libre dividit en quatre apartats o capítols de breu extensió, on es combina text amb abundant il·lustració i fotografia, de color. El disseny gràfic és excel·lent.

Comença amb una petita introducció sobre el còmic i una entrevista de M. D. Alibés al dibuixant de còmics Jan. L'entrevista serveix per a introduir el lector en el llibre pròpiament dit, que comença a la pàgina 11 en la qual s'anuncien els capítols: elements que el còmic ha emprat del cinema, de l'art gràfic, de la literatura, del teatre.

Amb l'ajuda de nombrosos exemples il·lustrats, en Jan explica les diferents tècniques utilitzades pel dibuixant a l'hora de plantejar-se l'elaboració d'un còmic. Ho fa de manera clara i amb una llengua senzilla. Els exemples, que serveixen al mateix temps com a il·lustració del llibre, són vinyetes de còmic i confereixen al llibre un to humorístic que el farà molt agradable als lectors, a partir d'11 anys, alhora que els desvetllarà l'interès pel tema.

Les pàgines finals, amb fotografies d'en Jan instal·lat en la seva taula de treball dibuixant un còmic i explicant els estris que fa servir, acaben d'arrodonir un llibre de coneixements molt atractiu.

Anna Gasol

BOY LORSEN, *La llebre de la mitja orella*, Joventut, Barcelona 1989.

En Fèlix vol una llebre per al seu aniversari. Els seus pares el convencen de comprar-se'n una de peluix.

Quan són a la botiga, només en

queda una, que té l'orella partida. El nen l'agafa del prestatge i sense que la mare i la botiguera se n'adonin li fa l'efecte que parla.

Ja a casa, en Fèlix es fa amic de la llebre de la mitja orella i li demana de ser una llebre com ella. En Fèlix només ha de mirar-se al mirall i pensar en el que vol ser. És així com es converteix en llebre i totes dues decideixen anar pel bosc.

La llebre de la mitja orella explica els seus costums i secrets per sobreviure als perills. De tornada a casa fugen d'una guineu i quan l'han perduda de vista paren a descansar una estona i s'adormen. En Fèlix es desperta en sentir els lladrucs d'un gos caçador que els ha descobert. En aquesta situació d'angoixa, en Fèlix proposa a la llebre tornar al seu estat i així tots dos se salven del caçador i el seu gos i tornen a casa.

L'endemà, dia de l'aniversari, la mare entra a la seva habitació per despertar-lo.

El llibre està molt ben escrit. Crec que té un alt nivell de vocabulari, ja que hi surten molts noms d'animals del bosc i d'altres paraules relacionades.

La frase curta i el cos gran de la lletra faciliten la lectura.

Les il·lustracions i la lletra estan impreses amb el mateix color marro, la qual cosa dona un aire de netedat i claredat al llibre. (Per a 8 o 9 anys.)

Marta Padrós

COMPANY, Mercè, *L'avís*, Editorial Timun Mas, Barcelona 1989 (Col. El pèndol de cristall).

La protagonista d'aquesta història, una dona que té una bona feina, una relació afectiva equilibrada i una filla magnífica, entra en con-

tacte amb el món del Tarot, de la predicció del futur i de la màgia. Les cartes l'avisen sobre els problemes que tindrà un amic seu amb un cotxe. La lògica per un cantó, les cartes per un altre, el cas és que l'accident es produeix. La novel·la és entretinguda, es llegeix bé, però la dona protagonista és massa perfecta i no pateix cap problema típic del sexe femení, per la qual cosa és bastant inversemblant. (15 anys.)

M. Adalló

COMPANY, Mercè, *Una casa als afores*, II. de Valentina Cruz López de Heredia, Cruïlla, Barcelona 1989 (Col. El vaixell de vapor).

L'Adriana i la seva mare lloguen una casa per passar l'estiu. La casa, fins aquell moment deshabitada, estava envaïda pels ratolins, formigues, aranyes, escarabats i altres animalons.

Els animals, en adonar-se que els humans s'han instal·lat en els seus habitatges, s'alarmen i bus-

quen solucions al problema, però molts cauen sota els cops de l'escombra o la fredor dels esprais.

L'Adriana, que ha passat un trastorn molt gros a causa d'un accident que ha sofert la seva millor amiga i del qual se sent culpable, no es troba gaire bé en aquest lloc, agreujat per les incomoditats de la casa. Aviat, però, coneix l'Agustí, un xicot escriptor, que escriu contes sobre animals i que li fa veure que tothom té dret a la vida. La noia l'ajuda a trobar un final a un conte que no és més que la mateixa història de l'Adriana i la seva mare a la casa llogada i les seves lluites contra els insectes i ratolins. El desenllaç que proposa la nena al conte de l'Agustí és que animals i persones facin un pacte de respecte.

En la realitat, la nena també ho fa així. Troba la manera de donar-los menjar sense que entrin a la casa i ja no han de lluitar més els uns contra els altres.

Amb l'amistat de dos nens més, la recuperació de la seva amiga i la pau amb els altres habitants de la casa, els animals, l'estiu acaba feliçment.

Aquest conte està explicat a partir de dos punts de vista: el dels animals i el de la nena. I també s'hi barreja la història del conte.

Tots els animals són molt personificats: tenen noms, viuen amb les seves famílies, actuen i penses com les persones. Això pot portar una certa confusió als lectors, agreujada per la gran quantitat de personatges i famílies que hi intervenen.

És entretingut.

El llenguatge i el lèxic és senzill i també la temàtica. Podria recomanar-se per a nens de 9 anys, però per la complexitat de l'exposició de la història el situaria a partir de 10 anys.

Carme Minguella

COMPANY, Mercè, *El jardí de l'espai*, Il. Agustí Asensio. Àngulo, Barcelona 1989 (Col. Els llibres d'en Cèsar).

Llibre de to ecologista i de respecte total a la natura (el protagonista diu a l'altre personatge que vol endur-se animals al seu planeta: «jo no sóc l'amo d'aquests éssers...»).

Ens presenta un nen somiador que estima la Natura; quan és gran es converteix en un astronauta que fa un viatge interplanetari d'exploració científica.

Arriba a un planeta erm on, abans d'anar-se'n, planta llavors que ha dut del jardí de casa seva. Les plantes creixen ufanoses, però enyoren els animalons del jardí. El jardiner es trasllada a la Terra, on troba l'astronauta, i s'enduu els animals que volen anar amb ell i així es crea un jardí equilibrat i meravellós a l'espai.

Les il·lustracions de l'Agustí Asensio són a l'aquarel·la i llapis de color i hi surt el bestiar al qual ens té acostumats (animalons tendres amb algun detall humorístic, com una corbata...) i paisatges molt acolorits i alegres. (8 anys.)

Serafina Lavín

JOUBERT, Jean, *Els fills de Noè*, La Galera, Barcelona 1989 (Col. Cronos).

Si una part del planeta quedés submergida per un allau de neu, podríem sobreviure?

Això és el que ens explica, en primera persona, el protagonista d'aquesta novel·la, un noi que als 13 anys es troba aïllat amb la seva família dins el xalet on viuen a la muntanya.

La serenitat i fermesa del pare i les ganes de viure de tots plegats els ajudarà a superar totes les dificul-

tats i angoixes que durant els mesos en què no podran sortir de casa hauran de suportar. Dosificaran els aliments i no podran deixar mai que la desesperació s'apodori d'ells.

Per als que vivim en una part del món on trobar aliments és fàcil i les comoditats esdevenen una normalitat, una sotragada així podria fer replantejar les nostres prioritats i necessitats. (A partir de 13 anys.)

Laura Parés

KAFKA, Franz, *La metamorfosi*, Il. de Manuel Boix, Bromera, Alzira 1989 (Col. A la lluna de València)

Aquest llibre és una traducció directa i íntegra del text alemany. La introducció ens situa en la Praga del final del segle passat, principi d'aquest i en l'ambient cultural i familiar de Kafka.

La metamorfosi és la història d'un jove que un bon dia es desperta convertit en insecte, en un escarabat. Aquest fet és el començament de l'argument de l'obra. Els personatges humans són els autèntics

insectes i ell, Gregor, el protagonista, és l'únic que conserva la humanitat i la tendresa.

És una novel·la de terror, on el monstre és la víctima i les persones que representen ser les víctimes són els autèntics monstres que s'aprofiten de Gregor fins exterminar-lo.

Llibre complex i interessant, que ens porta a la reflexió sobre la condició humana i retrata molt bé els prejudicis hipòcrites dels petits burgesos. Adequat per fer un treball sobre aquest autor i començar a entrar en la seva obra. Al final del llibre hi ha una extensa proposta didàctica. (16 anys.)

Adalid

MEBS, Gudrun, *La nena del diumenge*, Empúries, Barcelona 1989 (Col. L'Odisea).

La nena del diumenge, tal com la protagonista es diu per haver nascut en aquest dia, ens narra aquí les setmanes més importants de la seva vida. Viu en un orfenat i espera amb ànsia ser apadrinada, ja que tots els seus companys tenen «pares del diumenge» que els porten a passejar, al restaurant, en cotxe, al cinema i li n'expliquen mil meravelles. Per fi la germana directora li anuncia que s'ha presentat una senyora que la vol; l'emoció de la nena és gran, ja s'imagina un palau, però el diumenge, quan ja han marxat tots els altres nens, es presenta esbufejant a recollir-la, una dona amb una gorra que li arriba al nas, ulleres rodones i gruixudes, i tan petita, que sembla un noieta. El primer dia no és un èxit ni de bon tros, però, ja a la segona entrevista, les coses milloren força (p. 41) «L'Ulla és ben normal. Fins i tot és pobra l'U-

lla, però simpàtica...» I la nena i la dona encetaran una amistat que serà un primer pas cap a l'adopció en un medi gens conformista. Una narració que ens arriba al cor, escrita en estil directe, sigui a través dels diàlegs de la protagonista amb els seus companys i la futura mare, sigui a través dels seus pensaments. Una bona obra per ser llegida per nois i noies a partir de 12 anys.

Françoise Samuel-Lajeunesse

SOTORRA, Andreu, *Griot i Alda*, Pòrtic, Barcelona 1989 (Col. El brot jove).

Alda, la protagonista, és una adolescent de 16 anys, de família benestant. Viu en una finca al camp amb el pare i la companya del pare, la Sandra, una noia jove, de vint-i-sis anys que es comunica molt bé amb la noia a tall d'amiga i de persona més gran i responsable que se l'estima. És periodista i treballa a la televisió. L'Arnau, o Griot segons el malnom, és el noi de qui l'Alda s'enamora. La seva problemàtica és totalment diferent de la de la noia. Està ficat en el món de la droga, és mig poeta i fa de voluntari en una torre de vigilància de focs. L'Alda no està asabentada del problema de drogaaddicció del noi. El pare no vol aquesta relació i envia la noia a París, on resideix la seva mare. Però l'Alda a la nit visita el noi i parlen de marxar junts cap a París. Parteixen tots dos amb bitllet interrail i un talonari de xecs de viatge. Només la Sandra sap, a través d'una telefonada que li fa l'Alda des de l'estació, que no anirà amb la seva mare.

Van a París, Viena, Munic, Venècia, Milà. Coneixen gent de tota

mena i l'Alda descobreix el món en què està immersit el noi i no li agrada, encara que l'ajuda.

A Milà les coses ja no van tan bé. L'Arnau s'ha gastat gairebé tots els diners amb un negoci de droga i li ha sortit malament. Demana a la noia que es prostitueixi només un dia per aconseguir alguns diners. L'Alda recompta els diners que li queden i torna sola cap a casa.

Des del moment del retorn a casa, tot ho veu diferent. Té ganes de parlar amb la Sandra, d'explicar-li ho tot, però primer anirà a un camp de treball on farà periodisme. Un dia, fent un reportatge, troba en Griot. No parlen dels dies que havien viscuts plegats, sinó que l'Alda va amb ell, però es dedica plenament al reportatge.

Quan s'acaba l'estiu, hi ha un intent de roboratori a la finca del pare de l'Alda. Aquesta sent rumors que és una banda organitzada i que coneix molt bé el lloc. La noia es malfia sense errar, d'en Griot, i a la nit torna a la torre. La troba deserta. S'adorm. La desperta un bomber jubilat, que la noia, mig adormida, pensa que és l'Arnau. Al matí surt de la torre amb uns papers menjats pel sol i una cinta de cassette on hi ha la veu del noi enregistrada recitant un poema.

La novel·la tracta amb molta delicadesa tota la problemàtica dels dos adolescents protagonistes.

Més que explicar les situacions, les insinua, només s'entreueuen, gairebé s'han d'endevinar. Això fa que de vegades s'hagin de rellegir fragments per arribar a entendre el que et vol comunicar l'autor. Barreja també els records i el que passa en el moment present. És molt interessant, tendra, humana. Però és una mica difícil de seguir si no s'està molt avesat a la lectura. (16 anys.)

Carme Minguella

el guix de l'alumne

QUADERNS-GUIX

QUADERNS DE TREBALL PER MILLORAR
L'APRENTATGE

El tractament de la diversitat a l'escola
fa necessari un material que permeti un
treball individualitzat de l'alumne.

TÈCNiques D'APRENTATGE I ESTUDI

a partir d' **onze** anys

1 DE LA LECTURA AL RESUM

2 DE LES PREGUNTES AL
TREBALL ESCRIT

3 DELS DEURES A L'ESTUDI
PERSONAL

Coordinador: Artur Noguera

Format 27x21 cm
32 pàgines
210 ptes.

TÈCNiques DE CÀLCUL

a partir de **sis** anys

BLOC I

DE LA QUANTITAT AL CÀLCUL ARITMÈTIC

- Sumar i restar
- Multiplicar i dividir

BLOC II

DEL PAM AL CÀLCUL AMB MESURES I

Coordinador: Joaquim Giménez

Format 27x21 cm
32 pàgines
210 ptes.

GRAÓ
EDITORIAL

*editorial graó
de serveis pedagògics
c/ de l'art, 81 - 08026 barcelona*

PIPES PER CATALUNYA

Han posat una botigueta de llatinadures —d'allò que els nens en diuen «xuiques»— al costat de l'escola.

Tot el sant dia els nens i les nenes roseguen com si fossin petits ratolins i molts d'ells imiten el noi de l'anunci de televisió i tiren les pellofes i les bosses a terra.

Ens reunim en claustre i decidim prohibir aquesta activitat. Jo voto en contra. Cal molta informació abans de prendre una decisió que pot afectar Catalunya.

La resta de mestres em demana que expliqui el meu vot negatiu. Algú interpreta que potser és perquè ha sentit dir que les pipes són molt nutritives, però no és aquest el motiu del meu vot. Respiro fort i passo a exposar el meu punt de vista.

Fa uns dies, en un congrés d'un partit molt important del nostre país, un dels delegats, que és diputat al parlament i responsable de redactar una crònica del congrés, comentava que: «Veia i sentia mastegar moltes persones, com si fos un xiclet. Però no. La delegació local a Reus ha preparat per a tots els congressistes un saquet d'avellanes, per passar més lleugerament les llargues hores del congrés. Una bona idea i una bona manera, també, de fer país».

Potser, vaig pensar jo, el fet de devorar les pipes sigui també una manera de fer país. No voldria que per culpa d'aquesta prohibició algú ens pogués acusar d'anar contra la necessària construcció de Catalunya. Abans de prendre cap determinació hem de saber si hi ha crisi en el sector piper, ens cal informació. A més a més, si prohibim menjar pipes i no diem res, per exemple, de les mantecades d'Astorga, ens poden tirar a la cara que som poc patriotes i amb això no s'hi pot fer bromes. D'aquí ve el meu vot negatiu.

La gent del claustre no va respondre a la meva justa inquietud i ara menjar pipes i tirar les pellofes a terra és un motiu de persecució. Si tot queda aquí, ja em puc donar per satisfeta, però jo faré les meves indagacions i tornaré a plantejar el problema.

Renoi, quina feinada que tenim en aquest país nostre, si el senzill fet de menjar pipes pot convertir-se en un problema de patriotisme.

Mireia Puig

Butlleta de subscripció

Cognoms _____ Nom _____

Adreça _____

Codi P. _____ Població _____ Província _____

Telèfon _____

Se subscriu a **Perspectiva Escolar** (10 números) per a l'any 1990

Import: 4.100,- ptes.

Pagament: Per taló adjunt a la Butlleta
Per domiciliació bancària

Butlletí de domiciliació bancària

Nom i Cognoms _____

Nom i Cognoms del titular _____

Banc/Caixa _____ Agència _____

Població _____ Província _____

Entitat _____ Oficina _____ Compte _____

Senyors: Els agrairé que amb càrrec al meu compte/llibreta atenguin el rebut que anyalment els presentarà «Rosa Sensat» a.a.p.s.a. per al pagament de la meua subscripció a **Perspectiva Escolar**

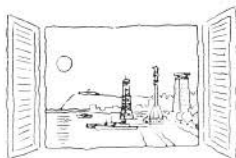
(firma)

PERSPECTIVA ESCOLAR

Còrsega 271,
08008 Barcelona

Barcelona

AULA
OBERTA

El programa BARCELONA AULA OBERTA, patrocinat per l'Ajuntament de Barcelona, ofereix a les escoles de fora de la ciutat la possibilitat de fer una estada de dos o cinc dies durant els quals Barcelona es converteix en una gran aula on aplicar els coneixements i les experiències dels joves escolars.

ITINERARIS MONOGRÀFICS

(Un dia i mig)

1.- BARCELONA OLÍMPICA	9.- BARCELONA I LA CIÈNCIA
2.- BARCELONA I EL MAR	10.- BARCELONA I EL CONTROL DEL MEDI AMBIENT
3.- BARCELONA I ELS GRANS SERVEIS	11.- BARCELONA I LES NOVES TECNOLOGIES
4.- BARCELONA I EL COMERÇ	12.- BARCELONA I ELS MITJANS DE TRANSPORT
5.- DESENVOLUPAMENT URBANÍSTIC A BARCELONA	13.- BARCELONA I ELS MITJANS DE COMUNICACIÓ
6.- ROMÀNIC I GÒTIC A BARCELONA	14.- ESTUDIAR A BARCELONA
7.- MODERNISME A BARCELONA	15.- INSTITUCIONS POLÍTIQUES A BARCELONA
8.- L'ART CONTEMPORANI A BARCELONA	16.- MÚSICA I ARTS DE L'ESPECTACLE A BARCELONA

ITINERARIS GLOBALS

(Quatre dies i mig)

- 1.- BARCELONA CIUTAT

PER A MÉS INFORMACIÓ:

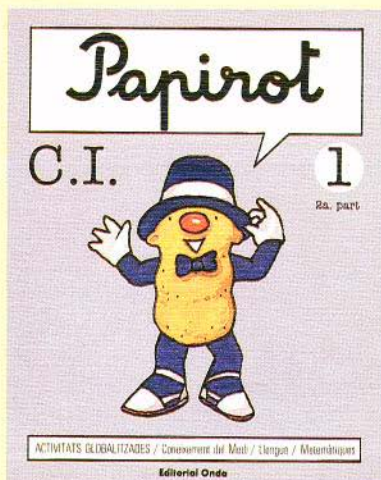
SECRETARIA TÈCNICA Tel.: (93) 318 92 62
Horari: de 9 a 14 i de 16 a 19 hores.

Ajuntament de Barcelona

AQUEST CURS AMB EL CICLE INICIAL S'INICIA UN

NOU PROJECTE PEDAGÒGIC

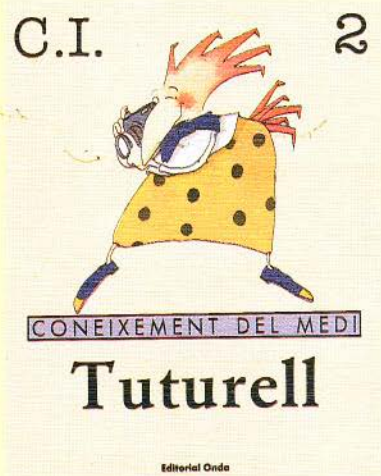
És un projecte basat en la construcció

dels coneixements i

l'aprenentatge significatiu.

Presenta un material obert i flexible

És una eina de desenvolupament

curricular en mans del mestre

Dues versions
de llibre per l'alumne.

ACTIVITATS GLOBALITZADES

UN LLIBRE PER ÀREA

Editorial Onda.
Passeig de Gràcia, 120.
Tel. 415 02 12.
08008 Barcelona.

NOVA

COL·LECCIÓ

LA CLAU DE ROSA SENSAT